Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

חבורת ש"ס
ללימוד הש"ס בעיון

קונטרס מראי מקומות

ט

בבא קמא
ס"ח ע"א - ע"ח ע"א
טבת תשפ"ג

דרשו ה' ועוזו

כל הזכויות שמורות

*המקומות המצוינים בכוכבית
הם חומרים שעליהם יש לחזור בשביל המבחן

ס"ח א'

***בגדר הדין של יאוש ושינוי רשות.**

בסוגיה מבואר דיאוש ושינוי רשות מהני לכו"ע, ובטעם הדבר מבואר **ברשב"א** בגיטין נ"ה ב', דאמרינן דמכירתו וקנינו של הגזלן באין כאחד, אמנם **בקצוה"ח** בסש"נ סק"א כ' לומר דדוקא ביאוש ושינוי השם שייך לומר דהשינוי השם וקנית הגזלן באין כאחד, כיון דהגזלן עצמו קונה כשיש שינוי השם, אבל בשינוי רשות, דאין כאן דבר שיכול לגרום שהגזלן עצמו יקנה, א"כ בזה לא שייך לומר שהמכירה וקנין הגזלן יחולו כאחת, כיון דאין קנינו של הקונה סיבה שיקנה הגזלן, וכ' לומר דבאמת זכית הקונה אינה מכח הגזלן, אלא הוא זוכה מצ"ע, דכיון דבא לידו בהיתרא, ואין קנינו מכח הגזלן, [ועיי"ש שכ' לפ"ז לבאר דברי הרא"ש לעיל ס"ו א' דכ' דאם קידש אשה בגזילה לאחר יאוש היא מקודשת מספק דלמא יאוש לבד קונה, וביש"ש בס"ז הק' דאמאי לא תהיה מקודשת בודאי משום דיש כאן יאוש ושינוי רשות, וכ' הקצוה"ח לבאר, דמצד יאוש ושינוי רשות, הרי הקנין של האשה אינו מכח האיש שנותן לה הגזילה, וא"כ אינה מקודשת לו בזה].

[**ובתוס'** לעיל ס"ז א' בד"ה מעיקרא חולין מבואר דאפשר להקדיש אחר יאוש, משום דע"י ההקדש איכא יאוש ושינוי רשות, וכן מבואר **ברשב"א** שם, **וברמב"ן** במלחמות לק' קי"ד א', **ובראש** בס"ו, וכ' הקצוה"ח שם, דלפי דבריו צריך להיות הדין שלא יהני, דכיון דבזה כל כח ההקדש הוא מכח הגזלן, וההקדש אינו עושה קנין בעצמו, א"כ אי אפשר שיחול ההקדש, דאין כאן דבר שיזכה בו הגזלן, שע"י זה נימא שחל מה שהוא מקדיש, וכל מה שמהני הקדש הוא רק משום דיש כאן יאוש ושינוי השם].

ולעיל ס"ז א' בענין הקדשן הקדש, הובא דברי **הגר"ח** [בסטנסל] שכ' ששי' התוס' דמה דמהני שינוי השם אחר יאוש, הוא משום דהגם שהגזלן אינו זוכה אחר יאוש שיהיה הגזילה שלו, מ"מ מהני היאוש, שיש לו לגזלן זכות להחיל בגזילה דבר שע"י זה יהיה בגזילה יאוש ושינוי השם, וא"כ כמו כן הוא ביאוש ושינוי רשות, דיש לגזלן זכות למכור הגזילה שיהיה נקנה לקונה ע"י שינוי רשות, [דהתוס' לעיל ס"ז א' בד"ה הא השוו הא דמהני יאוש ושינוי רשות, להא דמהני יאוש ושינוי השם].

וביש"ש בס"ז כ' להוכיח דהקונה זוכה מכח הגזלן ולא מצ"ע, מהא דס"ל לרב ששת דאין מכירה מחייבת בדו"ה, אלא באופן שמוכר אחר יאוש, דאז מהני מעשיו של הגנב, ואי נימא דהקונה זוכה רק מצ"ע אבל לא מכח הגנב, א"כ נמצא שאין כאן מכירה, והקונה אינו מחויב ליתן דמים לגנב, מאחר שלא זכה מכוחו אלא מכח עצמו, וכ' דמוכח מזה דמהני מה שמוכר הגנב, שע"י זה הוא עצמו זוכה בזה, והקונה זוכה ממנו, ומשו"ה שפיר הוי מכירה, דהקונה זוכה מכוחו של הגנב.

ובק"ש אות ט"ז כ' בהא דמהני יאוש ושינוי רשות, לפי המבואר לעיל ס"ו א', דהא דמהני שינוי רשות, הוא משום דבעצם מכח קניני הגזילה שיש לגזלן, הדין נותן שיהיה לגמרי שלו, אלא דהחיוב השבה מונע שלא יקנה את הגזילה לגמרי, וא"כ כשמוכר הגזלן את הגזילה לאחר, הרי הקונה זוכה בקניני הגזילה שיש לגזלן, וכיון דאצלו זה בא בהיתרא, ואין לו חיוב השבה, ממילא מכח מה שזכה בקניני גזילה נעשה הגזילה שלו לגמרי, דרק אצל הגזלן יש מניעה שאינו זוכה לגמרי, כיון שכבר נתחייב בהשבה, אבל אצל הקונה ממנו אין למניעה זו.

גמ' פרט לשהקנה לשלשים יום.

רש"י ועוד **ראשונים** מבארים שהקנה שיהיה לקונה רק לשלשים יום, ואחר ל' יום יחזור לגנב, אמנם **הרמב"ם** בפ"ב מגניבה הי"א מבאר דהיינו, שהוא מוכר את השור שיהיה של הלוקח בעוד ל' יום, ונמצא הגנב בתוך ל' יום, קודם שיחול המכירה.

גמ' והשני אינו משלם אלא קרן.

בק"ש אות י"ז עמד בזה, דאמאי חייב הגנב השני לשלם לגנב הראשון את הקרן, הרי לא זכה בזה הגנב הראשון, וכ' לבאר דכיון דלגנב הראשון יש קניני גזילה, ולעיל ס"ו א' נתבאר [בגדר של קנין שינוי], שבעצם כל גזלן היה ראוי שיהיה הגזילה שלו לגמרי מכח הקניני גזילה שיש לו, ורק דהחיוב השבה מונע שלא יהיה שלו לגמרי, דכיון שכן, יש לומר דזה סיבה שהגנב השני יהיה חייב לשלם הקרן לגנב הראשון, דכיון שיש לו קניני גזילה בגניבה, יש לנו לומר דהוי כשלו,

[ועיי"ש שכ' בתחילה לומר, שהחיוב הוא רק משום דינא דגרמי].

תוד"ה מה.

בביאור תי' התוס' דר"א ס"ל דרק שינוי בידים מהני, כ' **בפרי יצחק** בח"ב סס"ג לבאר, דס"ל דשינוי מהני כמו שאר קנינים, וכמו דבכל קנין מבעי שהקונה יעשה הקנין כדי שיזכה בזה, הכא נמי בשינוי בעי שהגזלן יעשה השינוי בידים, כדי שיזכה ע"י השינוי.

ס"ח ב'

תוד"ה גניבה.

הרשב"א כ' דרבי יוחנן אמר לו סברא בעלמא, דכיון שמצינו מכירה בגניבה שלא מהניא ובכל זאת חייבין עליה, א"כ גם כאן יש לנו לומר שלא הוקש מכירה לטביחה לענין זה שנימא שבעי דוקא מכירה שמהניא, אלא הוקש רק לענין זה שבעי מכירה שאינה חוזרת.

תוד"ה הוא דאמר.

במשה"ק מהסוגיה בסוכה ל"ט א', דמחלל דמי פירות שביעית שמסר לעם הארץ, הנה **התוס'** בסוכה שם כ' לישב דבאמת הוי רק קנסא, ולא חל מעיקר הדין, **והרש"ש** כאן מעיר על התוס' כאן, שכיון שישבו הכי את הסוגיה בגמ' בקידושין, אמאי לא ניחא להו לישב כן גם לגבי הסוגיה בגמ' בסוכה.

בא"ד.

במש"כ דאפקינהו רחמנא מרשות ע"ה ואוקמינהו ברשות זה כדי שיוכל לחלל, הנה כמו כן כ' **התוס' והרשב"א** לק' ס"ט ב', לענין מה שלקטו אחרים פירות של כרם רבעי שלא כדין, שי"ל שהעמידו חכמים את מה שלקטו אצל הבעלים כדי שיוכל לחלל, ומשו"ה אין בזה חסרון של אין אדם מחלל דבר שאינו ברשותו, **ובק"ש** באות י' הק' בזה, דמה מהני מה שיעמידו את המעות או את הפירות ברשות הבעלים, הא מ"מ יש כאן חסרון שבמציאות אי"ז ברשותו, משום דזה נמצא ביד אחר שהוא מעכב ממנו ליקח את זה לעצמו.

בא"ד.

משה"ק מפדיון פטר חמור דיכול לפדות שלא מדעת הבעלים, **בחי' רח"ה** בפ"ח ממע"ש ה"ז כ' לישב, דבפדיון פטר חמור הרי השה לא נתפס בדין הפטר חמור, וא"כ נמצא דהפדיון אינו אלא הפקעת איסור מהפטר חמור, ולזה לא בעי בעלים, אבל במע"ש שהכסף נתפס בקדושת מע"ש, והקדושה שיש בפירות נתפס בדמים, א"כ יש בזה תורת קנין, ומשו"ה בעי דוקא בעלים כמו בכל קנינים.

בא"ד.*

משה"ק בסוף דבריהם דאמאי לא יהני מתורת זכין, הנה **התוס'** בקידושין נ"ו א' בשם **הר"מ ובתור"פ** כאן כ' לישב, דכאן הרי מיירי שמה שבאים לחלל נמצא ביד הגזלן, והגזלן עצמו אינו יכול לחלל משום דאי"ז שלו, וא"כ ממילא דאי אפשר לחלל גם מתורת זכין, שהרי אין כאן מי שיכול לחלל בעצמו, שהבעלים אינם יכולים משום דאי"ז ברשותם, [אי לאו דס"ל דאפשר לחלל גם דבר שאינו ברשותו], והלוקטים אינם יכולים לחלל משום דאי"ז שלהם.

ס"ט א'

תוד"ה כל הנלקט.

במשה"ק התוס', דאי כל המתלקט אמר, א"כ איך יועיל החילול על מה שיגדל אחר אמירתו, הק' **הגרע"א** דכיון שכתבו התוס' דגם אם היו אומרים דכל הנלקט, הרי שהיו אומרים את זה בתחילת היום, א"כ גם לפ"ז יק' דאיך יועיל החילול על מה שיגדל אחר אמירתו, דאף שהחילול לא יחול אלא אחר לקיטה, מ"מ כיון דבשעת אמירתו אכתי לא גדל חלק זה, ואכתי לא בא לעולם, א"כ אינו יכול לעשות עכשיו מעשה חילול שיחול על דבר שעכשיו אינו בעולם, כמו דאין אדם מקנה דבר שלא בעולם, גם אם אומר שיחול כשיבוא לעולם.

בא"ד.

במשה"ק דמה שיגדל לא יתבטל ברוב משום דהוי דבר שיש לו מתירין, הנה **בש"מ** כ' בשם **ה"ר ישעיה** דרק במה שהיה ניכר מתחילתו, אמרינן דאינו בטל בדבר שיש לו מתירין,

אבל במה שאינו ניכר מתחילתו כמו כאן שמתחילת גידולו הרי הוא מעורב במה שכבר חילל, בזה הדין דיש ביטול גם בדבר שיש לו מתירין, וכ"כ לדינא **הרמ"א** בסק"ב ס"ד.

תוד"ה אימא.

הרמב"ם בפ"ט ממע"ש ה"ב כ' דאין פודין נטע רבעי במחובר כמו שאין מעשר שני נוהג במחובר, ובה"ז שם כ' דהצנועין היו אומרים דכל הנלקט יהיה מחולל, משום דאי אפשר לפדותו במחובר, **והרשב"א** הק' עליו דבגמ' מבואר לומר דבאמת י"ל דהצנועין חיללו במחובר, ובגמ' דחי לה רק משום דיש חסרון דאין ברירה, אבל לא משום דאין חילול במחובר, **ובביאור הגר"א** ביו"ד סרצ"ו סקי"ט כ' דהעיקר כהרמב"ם, והביא דכן מבואר **בירושלמי** דמשום דילפינן נטע רבעי ממע"ש הדין דאינו מתחלל במחובר, וכ' דהגמ' גם יכלה להק' דאי אפשר לומר שאמרו כל המתלקט, דהא אין פודין נטע רבעי במחובר, אלא כיון דבלא"ה לא קאי למסקנא, לא חש לה, [וכמו שכ' רש"י ותוס' בכמה מקומות], והק' על מה שפירשו התוס' דאין פודין במחובר משום דאין דמיו ידועין, דא"כ גם בהקדש יהיה הדין דאין פודין במחובר, ובכמה משניות בפאה ובחלה מבואר דאפשר לפדות הקדש במחובר.

תוד"ה כל שלקטו.

במש"כ התוס' דצ"ל שהבעלים לא נתיאשו, כ' **בש"מ** בשם **ה"ר ישעיה** דזהו משום דמסתמא בעל הבית עומד בצד השדה ורואה כשהן מלקטין, ובידו ליטול מידם ואינו מתיאש, ומתכוין שלא להתיאש אלא להפקיר, משום דאם יתיאש הרי יזכו בזה העניים מכח יאוש ולא יהיה פטור ממעשר, דמצד היאוש לבד לא יועיל לפטור ממעשר כיון דהוי הפקר רק לעניים וכמש"כ התוס'.

אמנם **בתור"פ** נקט דודאי יש כאן יאוש בעלים, [ומה שהיאוש אינו פוטר ממעשר, כ' בזה כמש"כ התוס' בסוף הדיבור דהוי הפקר רק לעניים], ומשה"ק התוס' על זה, דא"כ למ"ד יאוש קני האיך מהני הפקר של הבעלים, הרי כבר זכו העניים קודם ההפקר ע"י יאוש הבעלים, כ' בתור"פ לישב, דהעניים לא רצו לקנות ביאוש, דהם לא רצו לקנות יותר ממה שמגיע להם על פי הדין, והם היו שוגגין וכמבואר בגמ' בע"ב שהם לא נתכוונו לגזול, ומשו"ה אכתי יכלו הבעלים להפקיר, שעדיין לא זכו בזה גם לאחר יאוש.

***בא"ד.**

במה שנסתפקו התוס' האם קונה את הגזילה אחר יאוש למ"ד דיאוש כדי קונה, באופן שהגזילה תעמוד ברה"ר, כ' לבאר בזה **בק"ש** באות כ"ה, דהטעם שיועיל לזכות אפילו שאינו ברשותו, הוא כמשנ"ת לעיל ס"ו א' דכל גזלן ראוי לקנות את הגזילה לגמרי משום הקניני גזילה, אלא דהחיוב השבה מונע שלא יזכה לגמרי, והנה אחר יאוש גם למ"ד דיאוש כדי קני, מ"מ כל זמן שאין דעתו לזכות הרי אכתי יכול לקיים בזה מצות השבה, כמבואר בגמ' לעיל ס"ו ב' דאם אינו רוצה לזכות יכול לומר הרי שלך לפניך גם אחר יאוש, וא"כ באמת אכתי יש לנו לומר דגם אחר יאוש אכתי לא יהיה הגזילה שלו ממילא משום דאכתי אפשר לקיים בה מצות השבה, אלא דהיאוש מתיר לו לזכות בגזילה לעצמו, וכשמתכוין לזכות הרי בזה בודאי כבר בטל הקיום של והשיב, כמבואר בגמ' דאם זכה אינו יכול לומר עוד הרי שלך לפניך, ונסתפקו התוס', האם כיון שבידו לזכות וכבר החיוב השבה אינו מונע ממנו מלזכות בגזילה שיהיה לגמרי שלו, א"כ גם כשהגזילה ברה"ר, מ"מ כבר יוכל לזכות בגזילה לגמרי מכח הקניני גזילה שכבר יש לו בגזילה, כיון דבידו לבטל לגמרי את המצות השבה מהגזילה, או דכיון דעכ"פ שכל זמן שאינו זוכה, אכתי יש כאן קיום מצות והשיב אם יחזיר את הגזילה, ממילא זה סיבה שאכתי לא יגמר קנינו ע"י הקניני גזילה לבד, דרק אם פוקע לגמרי הקיום של והשיב את הגזילה מהגזילה, אז הוא זוכה מכח הקניני גזילה לבד.

ס"ט ב'

תוד"ה ה"א.

במשה"ק התוס' דנימא דאמרו דבר אחד לענין הא שאין ברירה, כ' **בתור"פ** לישב, דהא איכא עוד תנאים דס"ל דאין ברירה, ולא היה לו לרבי יוחנן למנות רק את צנועין ורבי דוסא.

***שי' הרמב"ם בענין חילול נטע רבעי על כל הנלקט.**

הרמב"ם בפ"ט ממע"ש ונטע רבעי ה"ז כ' דהצנועין היו מניחין את המעות בשנת השמיטה ואומרין כל הנלקט מפירות רבעי אלו מחולל על המעות האלו, **והרשב"א** הק' דהא הרמב"ם פסק כרבי יוחנן דאי אפשר להקדיש דבר שאינו ברשותו, ובגמ' מבואר בכל הסוגיה דלפ"ז גם אי אפשר לחלל נטע רבעי אחר שיהיה נלקט משום דאינו ברשותו, וכ' לומר דשי' הרמב"ם דהלכה כרבא שאמר דאי לאו דא"ר יוחנן שאמרו דבר אחד, היה אומר דטעמייהו של צנועין דאף שאי אפשר להקדיש דבר שאינו ברשותו, מ"מ נטע רבעי שאני כמבואר בגמ', אמנם כ' דאין נראה דרבא בא לחלוק לדינא על רבי יוחנן, וא"כ לא היה להרמב"ם לפסוק דמהני חילול על כל הנלקט, [**והמאירי והכס"מ** כ' דהרמב"ם ס"ל דלהלכה ס"ל דאין לדמות חילול להקדש, ולחילול לא בעי שיהיה ברשותו, וכמו שהק' התוס' לעיל ס"ח ב' דחזינן בכמה מקומות דאפשר לחלל גם אם אינו ברשותו, ואמנם דהתוס' כתבו לישב זה, מ"מ הרמב"ם ס"ל דלדינא קיי"ל, דלא בעי שיהיה ברשותו כדי שיועיל החילול]. **והגרע"א** כ' לישב דברי הרמב"ם, דהנה לעיל ס"ח ב' בסוף דברי התוס' בד"ה הוא, מובא דברי התוס' בקידושין, שכ' דודאי מהני חילול על מה שביד האחר, משום דהוי זכות לו, וזכין לאדם שלא בפניו, ומה שמבואר בגמ' כאן שאי אפשר לחלל מה שביד האחר, הוא משום דכאן מיירי שהדבר עצמו שייך לבעלים ורק שהדבר שרוצה לחללו נמצא ביד גזלן, וא"כ ממנ"פ אינו יכול לחלל, דהבעלים אין הדבר המתחלל ברשותם, והגזלן הרי אי"ז שלו, ואינו יכול לחלל גם מתורת זכין, דזכין מהני רק כשיש מי שיכול לחלל, והאחר מחלל במקומו מתורת זכין, ולפ"ז כ' הגרע"א דהרי הרמב"ם כ' בהדיא דמיירי בשעת השמיטה, ובשעת השמיטה הפירות הפקר, וא"כ נמצא דכל מה שמלקטים הרי זוכים בזה המלקטים והוי שלהם, וא"כ שפיר יכול גם בעל השדה לחלל את הפירות שזכו בהם מדין זכין לאדם שלא בפניו, ומה דמבואר בגמ' דלרבי יוחנן אי אפשר לחלל את הפירות, זהו משום דמתני' מיירי לת"ק בכל השנים ולא רק בשנת השמיטה, [דרק רשב"ג מוקי דוקא בשנת השמיטה] והכא נמי הצנועין לא הניחו רק בשנת השמיטה, ובשאר השנים הרי הנטע רבעי של הבעלים, וא"כ אי אפשר לחלל מתורת זכין כיון דלגבי הבעלים יש חסרון שאינו ברשותו, ואילו האחרים שזכו הרי אין להם כח לחלל שאי"ז שלהם, אמנם **בדברי יחזקאל** סל"ה סק"ב מק' על זה, דהא שי' הרמב"ם בפ"ט ה"ב שם דנטע רבעי אינו ניתן במתנה משום דממון גבוה הוא, וא"כ כמו כן צריך להיות דאי אפשר לזכות בנטע רבעי של הפקר, וממילא דלא שייך לחלל מדין זכין, דגם אלו שלקטו לא זכו בו.

ובחי' רח"ה בפ"ד מזכו"מ ה"ו כ' לומר דאה"נ דאין זכיה בנטע רבעי של שביעית, אמנם משום זה גופא אפשר לחלל הגם שאינו ברשותו, וביאר דכל מה שבעי בעלות לחלל מע"ש ונטע רבעי הוא דוקא כשיש בעלים על הפירות, דבזה בעי שהחילול יהיה מכח הבעלים ובעלותם, אבל כשאין בעלים וכגון בשביעית שהפירות הפקר, בזה באמת לא בעי כח בעלים כדי לחלל, ויכול לחלל הגם שהפירות הפקר, וממילא דמשו"ה גם אין חסרון שהפירות אינם ברשותו, דרק היכי דבעי כח בעלים, בזה הדין הוא דאם אי"ז ברשותם יש חסרון בכח הבעלים לחלל, אבל בהפקר שלא בעי כלל לכח בעלים כדי לחלל, בזה גם לא בעי שיהיה ברשות המחלל.

ע' א'

רש"י ד"ה משום.

הקצוה"ח בסקכ"ג סק"א מדייק הלשון שכ' רש"י דיכול לחזור ולבוע מיד הנאמן, דמיירי בפקדון, דנאמן היינו מי שמפקידים אצלו, ומבואר דמיירי בגמ' בפקדון, וזה דלא כהתוס' דכ' דמיירי דוקא בגזילה, אבל בפקדון גם ללשון ראשון אפשר לכתוב הרשאה, דגם לרבי יוחנן אפשר להקדיש פקדון, וכ' לומר דמיירי באופן שהנפקד אינו רוצה להחזיר הפקדון משום איזה טענה, וא"כ אע"פ שהוא מודה בעיקר הפקדון, מ"מ כיון שהוא מעכב עכ"פ את חזרת הפקדון משום איזה טענה, כבר חשיב שאי"ז ברשותו של המפקיד, ואינו יכול להקדיש ולהקנות.

ובמש"כ רש"י דמשום דאין כותבין, באם אבד מיד השליח, יכול המפקיד לחזור ולתבוע את הנפקד, הק' **הב"י** בסקכ"ג, דהא הדין הוא דאפילו אם מעמיד שליח בלא הרשאה, והנפקד החזיר לו הפקדון, דמהני מה שעשאו המפקיד שליח, שלא יוכל לתבוע את הנפקד על זה שהחזיר ליד

השליח, ואם אבד אצל השליח, אינו יכול לחזור ולתבוע את הנפקד, וא"כ האף דלא מהני ההרשאה שכתב, מ"מ אמאי יכול לחזור ולתבוע את הנפקד, ואמאי גרע משליחות בלא הרשאה כלל, **והב"ח** כ' לישב, דכאן שלא עשאו שליח סתם, אלא בקנין שמקנה לו הפקדון, א"כ כיון שהקנין לא הועיל, ממילא דגם שליח סתם אינו, דהוא לא נתן כח לשליח, אלא מחמת שהקנה לו, וכל שלא חל הקנין, לא העמידו שליח, ונמצא דהשליח, הוא רק שליח של הנפקד ולא של המפקיד, ומשו"ה יכול המפקיד לחזור ולתובעו.

***גמ' איכא דאמרי וכו'.**

בביאור שי' האיכא דאמרי מבואר **בתוס' וברא"ש**, דבאמת מעיקר הדין אינו יכול להקנות למורשה את הממון שיש לו ביד הנתבע כיון שאינו ברשותו, אלא דעשו תקנה לענין זה שיוכל המורשה לדון ולהוציא מיד הנתבע, כאילו המורשה קונה קנין גמור, **והרמב"ן** במלחמות כ' לבאר דבאמת אין המורשה קונה עכשיו כלום, ומיהו התובע נותן לו רשות לזכות במה שביד הנתבע, וא"כ כשיוציא המורשה את הממון מיד הנתבע יוכל לזכות בזה לעצמו, דאף שאי אפשר להקנות את זה עכשיו, מ"מ מהני אמירתו שיוכל לזכות בזה כשזה יהיה ברשותו, [**ובקצוה"ח** סקכ"ג סק"א כ' דהוא הדין בכל דשלב"ל, דינא הכי הוא, שאם אומר לו הבעלים שיקנה כשיבוא לעולם, דיכול הלוקח לזכות באותו דבר כשיבוא לעולם, כל שאין המוכר חוזר בו, **והחזו"א** כ' לומר דכל דברי הרמב"ן הם רק בדבר שאינו ברשותו, אבל בדבר שאינו בעולם כלל, גם להרמב"ן הדין דלא מהני אמירתו קודם שבא לעולם], וא"כ כבר חשיב המורשה בעל דבר, משום דיש לו נפ"מ בזה שיוציא, משום דיש לו זכות לזכות בזה לעצמו.

והרשב"א כ' לומר דהאיכא דאמרי ס"ל, דאף דאי אפשר להקדיש דבר שאינו ברשותו, משום גזה"כ דאיש כי יקדש ביתו קודש, מ"מ למכור אפשר גם דבר שאינו ברשותו, [**ובקצוה"ח** סקכ"ג סק"א תמה בזה דהא בגמ' לעיל ס"ט א' מבואר דאי אפשר להפקיר דבר שאינו ברשותו, ומאי שנא מכירה מהפקר], וכ' דכמו כן פליגי אם מהני הרשאה על מלוה בשטר, ע"י שימסור לו השטר בכתיבה ומסירה, דאע"ג דמהני מכירה על מלוה בשטר, מ"מ להקדיש אי אפשר, [ובסוגיין הביא הרשב"א השיטה דמכירת שטרות דרבנן, אמנם בחי' בשבועות כ' דגם אם מכירת שטרות דאורייתא, מ"מ להקדיש אי אפשר, ועיין בקצוה"ח בסקכ"ג סק"א מש"כ בזה], וכיון דאפשר למכור ממילא דגם אפשר לכתוב הרשאה, שהרי יכול להקנות את הגזילה ואת השטר חוב למורשה, והטעם ללשון ראשון דאינו יכול לכתוב הרשאה על דבר שאינו יכול להקדיש, אפילו שיכול להקנות, הוא משום דכיון דההקנאה למורשה היא הקנאה גרועה, דהרי המרשה יכול להוציא מיד המורשה וכמו דאמר רב אשי דאי תפס מפקינן מיני', משו"ה ס"ל דאין כותבין הרשאה אלא על דבר שהוא ברשותו לגמרי ואפילו להקדישו, ולפ"ז כ' על מלוה על פה דאי אפשר למכרו, בזה גם לאיכא דאמרי לא כותבין הרשאה, כיון דאינו בתורת קנין כלל.

גמ' דמיחזי כשיקרא.

בתוס' והרא"ש כ' בשם **ר"ת**, דלדינא קיי"ל דלא חיישינן למיחזי כשיקרא, אמנם **ברי"ף** מבואר דגם לדינא חיישינן למיחזי כשיקרא, **והרשב"א** מחלק, דבכל מקום דאפשר שגם עכשיו שבאים להשתמש עם מה שעשו, אכתי הוא מיחזי כשיקרא, בזה חיישינן, והיכי דעכשיו כבר אין לחוש, בזה לא חיישינן, וכאן בשעה שבא לדון מכח ההרשאה אכתי יש לחוש, **וביש"ש** בס"י כ' דמה שהכא חיישינן למיחזי כשיקרא, הוא משום דכיון דמעיקר הדין לא מהני הרשאה כיון דאינו דבר הנקנה, והוי רק מתקנ"ח, משו"ה לא רצו חכמים לתקן במקום שמיחזי כשיקרא, [ולפ"ז כ' דבמה שיכול לקנות מעיקר הדין כגון פקדון, בזה באמת אין לחוש לשיקרא].

***גמ' רב אשי אמר וכו'.**

בביאור שי' רב אשי מבואר **ברמב"ן** במלחמות, דאמנם שהוא זיכה לו את מה שיוציא, מ"מ הוא לא זיכה לו אלא שיוכל להשתמש עם זה, אבל מ"מ צריך הוא ליתן בסוף את המעות למרשה, דלא זיכה שיהיה שלו לגמרי, **והרשב"א** כ', דגם לרב אשי הוא של המורשה כל זמן שאין המרשה תובע ממנו, דהוי כאומר לו שיוציא לעצמו כל זמן שלא יחזור המורשה ויתבע ממנו, **ובחזו"א** (סוף סקי"א) כ' לומר,

דבאמת המרשה קונה לגמרי [מכח תקנ"ח], ורק שאחר שבא ליד המורשה, חכמים מקנים את זה שוב למרשה.

תוד"ה אמטלטלין.

שי' **התוס'** בשם **ר"ת והרא"ש** דלדינא אפשר לכתוב הרשאה בכל ענין משום דתקנו דאף במה שלא מהני קנין מעיקר הדין, דמ"מ יחשב כאילו קנה קנין גמור, וגם אם כפריה כתבינן משום דלא חיישינן למיחזי לשיקרא לדינא, אמנם בשם **הר"ח** כ' דלא ידע הטעם אמאי כתבינן בכל ענין, **והרמב"ם** בפ"ג משלוחין ה"ז כ' דגם במה דלא מהני מדינא דגמרא, מ"מ הגאונים תקנו שכותבין הרשאה גם על מלוה, כדי שלא יטול כל אחד ממון חבירו ילך לו למדינה אחרת, [והרמב"ם כ' דמ"מ אם לא ירצה הנתבע לדון עמו אין כופין אותו ליתן, **ובשלט"ג** העיר דא"כ, מה הועילו בתקנתם, הא אכתי הוא יכול לילך למדינת הים, ולומר לו שאינו רוצה לדון עמו], וכ' הרמב"ם דמ"מ במלוה על פה והלוה כופר, בזה לא תקנו שיהני הרשאה, ושי' **הרשב"א** גם שהיתה תקנה לאחר התלמוד, שיהיה אפשר לכתוב הרשאה בכל ענין, אלא דס"ל דגם במלוה על פה וכפריה ישנה להתקנה, וכותבין הרשאה בכל ענין.

גמ' כל דמתענית מן דינא קבילית עלי.

הרמב"ם בפ"ג משלוחין ה"א מבאר דהיינו שכל מה שיוציא הוצאות על דין זה, מקבל עליו המשלח לשלם לו, **והמאירי** מבאר דהיינו דכל מה שיהיה בדין או לחוב או לזכות מקבל עליו השליח, ולא יוכל לומר דלתקוני שדרתיך ולא לעוותי.

ע' ב'

גמ' ושנים אומרים בעל.

רש"י מבאר דהשנים הראשונים העידו שהיא אשת איש, והשנים האחרים העידו שזינתה, **והרשב"א** מעיר דאי"ז דומה לגניבה וטביחה, דהשנים שמעידים שהיא אשת איש, הרי הוי עדות גמורה שיש בה איסור אשת איש, ונגמר הדין שיש כאן איסור וחיוב אשת איש על פיהם, ורק דאין חיוב בלא שיהיה מי שיעבור על האיסור, וזה מעידים האחרונים, משא"כ בעידי גניבה וטביחה, הרי לא נגמר עדות החיוב על פי עידי הגניבה, דהם מעידים רק על חיוב כפל, והחיוב של דו"ה נגמר רק על פי האחרונים, ומשו"ה כ' לפרש דהשנים האחרונים מעידים על מי שקידש שהוא גם בעל אח"כ, ונעשית נשואה על פי האחרונים והרי הם מוסיפים שהיא אשתו גם לענין ירושה וכתובה.

תוד"ה למיעוטי.

במה שהביאו מהגמ' בגיטין, וכ' דבאמת לא אתי שפיר אלא לרבנן, הנה **התוס'** שם נקטו דגם לר"ע אתי שפיר, ולא חשיב חצי דבר כלל, דכיון דאחר שיש לנו עידי אמירה כבר נאמן השליח לומר שקיבל הגט לגירושין, סגי בזה שכבר לא יחשב חצי דבר, ולא חיישו למה שדחו התוס' כאן דכיון דעכ"פ בעי שנראה את הגט ביד השליח, א"כ אכתי חשיב חצי דבר, אלא דכיון דעכ"פ לא בעי עוד עדות מלבד העדות על האמירה שעשתה אותו שליח, כבר לא חשיב חצי דבר, [וכ' שם דגם למ"ד דשליח אינו נאמן, מ"מ זהו דוקא כשהם בעיר אחת, וא"כ לכו"ע יש נפ"מ בעדותם באופן שיהיה בעיר אחרת עיי"ש], **והרמב"ן** שם תי', דכיון דהעידי אמירה מעידים שיש לשליח הכח לקבל הגט לאשה, א"כ כבר חשיב דבר שלם, דאע"פ שאינה מגורשת אלא אם יבוא הגט ליד השליח וצריך עדים על זה, מ"מ באמירה לבד, כבר נשלם כח השליח לקבל הגט לאשה, וא"כ הרי זה דבר שלם, וגם לר"ע לא חשיב חצי דבר.

***גמ' וכיון דכי תבע ליה קמן בדינא וכו'.**

רש"י מבאר דקו' הגמ' דכיון דאי אפשר לחייב את הגנב בתשלומי התאנה שקצץ, ממילא דזה סיבה שלא יחשב שיש כאן מכירה, **ובתור"פ** הביא עוד פירוש דאילו תבע הקונה מהגנב שישלם לו הגניבה שמכר לו, לא היינו אומרים לו שישלם הגניבה משום דקלב"מ, א"כ אין כאן מכירה.

ובחי' הגרש"ש בקידושין ס"ב כ' להוכיח מהגמ' כאן, דענינו של קנין כסף הוא דהמוכר מתחייב ליתן תמורה עבור הכסף שמקבל מהלוקח, וכיון שמחויב ליתן תמורה זה סיבה שיזכה הלוקח בדבר הנקנה, שהרי כאן גם אחר דין קלב"מ, מ"מ אין הגנב ראוי לזכות בתאנה מכח דין קלב"מ, [כמבואר בגמ' בסנהדרין ע"ב א', דגם באופן של קלב"מ, מ"מ אין הגנב זוכה בגניבה עצמה], וא"כ הרי הלוקח נותן לגנב את

התאנים עצמם, ובכל זאת מבואר בגמ' שאינו ראוי לקנות, משום דעכ"פ אינו מחויב לשלם את דמי התאנה, ומבואר דלא סגי בקנין כסף, בזה שהוא נותן את הדמים עצמם למוכר, אלא בעי גם שהדמים ראויים לחייב את המוכר בתמורה, ורק משום זה הכסף קונה.

רש"י ד"ה בדינא.

במש"כ רש"י דאינו יכול לתבוע ממנו את התאנים, הק' **הגרע"א** בגה"ש, דהא מסיק בגמ' בסנהדרין ע"ב א' דכל זמן שהגניבה בעין, דהוא צריך להחזיר את הגניבה, **ובמחנ"א** דיני ריבית ס"ב כ' לישב, דהכא שנתן לו את התאנה בתורת מקח, א"כ הרי הוא זוכה בתאנה ממנ"פ, וכל הנדון האם מחויב ליתן את תשלומי התאנה, ובזה אמרינן דכיון דקלב"מ, אינו מחויב ליתן את תשלומי התאנה.

***תוד"ה באומר.**

במש"כ התוס' לפרש שהגניבה בחצר הלוקח, וקו' הגמ' רק דהוי מתנה ולא מכר, **בתורי"ד** כ' לפרש על דרך זה, אלא דכ' דכיון דאמרינן דלא הוי מכר עד שיקוץ את התאנה, וזהו משום דנותן לו את התאנה בפרעון המכר, א"כ כיון דאילו גזל הגנב המוכר את התאנים לא היה מחויב לשלם דמיהם, א"כ לגביו הוו התאנים האלו כמו שנותן לו עפרא בעלמא, ולא יחול המכר.

והא דלא פירשו התוס' דנותן את התאנים בתורת מעות ויקנה מתורת קנין כסף, מבואר **בתור"פ** דזהו משום דהא מעות אינם קונות, אמנם **בש"מ** לק' ע"א ב' כ' בשם **הרמ"ה**, דכיון דעכ"פ דבר תורה מעות קונות, א"כ נמצא דגם עכשיו עכ"פ מעות קונות מן התורה, וא"כ יש לו להתחייב בדו"ה, מאחר שמן התורה יש כאן מכירה.

תוד"ה כמאן.

בש"מ בשם **תוס' הרא"ש** כ' לישב, דגם אי אמרינן לר"ע דמתחייב על שבת קודם שזוכה בגניבה, מ"מ יפטר משום קלב"מ, דכל מה דמבואר בגמ' דבעי שהחיוב מיתה והחיוב דמים יהיה בזמן אחד, זהו רק באופן שהחיוב דמים קודם לחיוב מיתה, דבזה אמרינן דאפילו שלבסוף גם יתחייב מיתה על מעשה זה, מ"מ כיון דעל החלק הראשון שמחייבו דמים אכתי אינו מתחייב מיתה, א"כ אינו ראוי ליפטר משום קלב"מ, אבל באופן שהחיוב מיתה קודם לחיוב דמים, א"כ מהני זה לפוטרו גם על מה שאח"כ יהיה ראוי להתחייב דמים מחמת מעשה זה, דמ"מ כבר יש חיוב מיתה על מעשה זה, ותו לא מצי להתחייב עוד דמים, אפילו שהחיוב דמים יחול רק בהמשך המעשה.

תוד"ה לענין.

בש"מ כ' בשם **תוס' הרא"ש**, דבאם יקנה הגניבה קודם שינוח בחצר, א"כ יהיה פטור מחיוב שבת, דכיון דכל מה שהוא זורק את הגניבה, הוא כדי שיזכה השני בחצרו, א"כ באם זוכה כבר באויר החצר, נמצא שאינו צריך כלל שינוח הגניבה בחצר, והוי כמו מתכוין לזרוק שתי אמות ונח בד' אמות, שאינו חייב משום הוצאה דאין כאן מלאכת מחשבת, אמנם מדברי התוס' מבואר דיש לחייבו משום מלאכת שבת, ובש"מ מביא לשון **הה"ר ישעיה** שכ' בשם **הר"י מקורביל**, שכיון שמ"מ יודע הוא שינוח בחצר, והוא רוצה לזרוק כדי שיזכה עכ"פ באויר חצר, א"כ חשיב דנעשית מחשבתו, ואף שאינו צריך שינוח בחצר, מ"מ הרי מתכוין למעשה זה שיכנס לחצר, ובמעשה זה נכלל גם שינוח בחצר וניחא ליה בזה.

בא"ד.

לפי מש"כ התוס' לתרץ נמצא, דלדידן דקיי"ל דאמרינן דעקירה צורך הנחה, וזורק חץ בשבת ברה"ר וקרע שיראין בהליכתו פטור משום קלב"מ, א"כ גם כאן גם אם יחול המכירה קודם שיתחייב מיתה משום הוצאה בשבת, מ"מ יפטר מתשלומי דו"ה משום קלב"מ, ואי"צ למה דמקומינן בגמ' דאמר לו שלא יקנה אלא כשינוח בחצר, אמנם **הרמב"ם** בפ"ג מגניבה ה"ה כ' דהאופן שפטור מדו"ה הוא באומר שיקנה כשינוח בחצר, ולפי דבריו צריך לישב קו' התוס' באופן אחר.

והמאירי כ' דיש חילוק בין הגמ' בכתובות ששם הנדון לחייבו משום מזיק, וכאן הנדון לחייבו משום דחל מכירה, ולא פירש אמאי בחיוב משום מכירה אין לפוטרו משום דעקירה צורך הנחה, ועיין בחי' הגרש"ש בכתובות סל"ג ובדברי יחזקאל סכ"ו סקי"ח מש"כ לבאר בזה, ויסוד

דבריהם הוא לחלק, דבגמ' בכתובות דמיירי שהחץ קרע שיראין, הרי שמעשה הקריעה הוא חלק מהמעשה של הזריקה, משא"כ בגמ' כאן לגבי מכירה, הרי מה שקונה ע"י החצר אי"ז חלק מהמעשה הזריקה שמרה"ר לרה"י, אלא דע"י הזריקה, נעשה כאן היכי תמצי שיוכל לקנות ע"י החצר, והרי זה כדבר נפרד מחוץ לעשייתו, ובזה לא מהני מה שעקירה צורך הנחה, שיהיה פטור גם על זה, [ובטעם הדבר כתבו באופן שונה].

ובשיעורי רח"ה על ב"ק בסוף המסכת [ונמצא גם בחי' הגר"ח על הש"ס סקי"א] כ' לומר, דמה דמבואר בגמ' בכתובות דמשום דעקירה צורך הנחה, זה סיבה שיהיה פטור גם על מה שמזיק בזמן הולכת החץ, זהו משום דבמעביר ד' אמות ברה"ר, ההעברה היא חלק מהמעשה מלאכה, וא"כ נמצא דבזמן שקורע שראין, הרי הוא עושה חלק מהדבר המחייבו מיתה, משא"כ בזורק מרה"ר לרה"י, המלאכה היא רק העקירה ברה"ר וההנחה ברה"י, אבל כל מה שהולך מהעקירה ועד ההנחה, אי"ז חלק מהמעשה מלאכה המחייבו מיתה, ומשו"ה לא נפטר בזה משום קלב"מ.

***גמ' אתנן אסרה תורה וכו'.**

רש"י בב"מ צ"א א' מבאר דמזה מוכח דגם במקום קלב"מ רמו תשלומין על האדם, אלא שאין כח לב"ד לעונשו בשתים, אבל לצאת ידי שמים אינו יוצא עד שישלם, וכ' דאי נמי דגם מהני תפיסה של התובע, **והתוס'** כאן לא הזכירו אלא דחייב לצאת ידי שמים.

והמאירי הביא שיטה דמבארים הגמ', דכל מה שפטור בקלב"מ זהו רק בחיוב הבא בדרך נזיקין, אבל היכי שהחיוב בא מחמת שהאדם נתחייב, כמו באתנן שהוא חייב עצמו ליתן לה אתנן, או כמו הכא שהוא חייב עצמו בעבור המכירה, בזה אין פטור של קלב"מ.

תוד"ה אתנן.

במש"כ דעיקר אתנן בעריות כתיב, דבחייבי כריתות משתעי, הנה **בתור"פ** מוסיף בזה, דמבואר שם משום דילפינן תועבה תועבה, ומשו"ה יש לנו לומר דכל חייבי כריתות בכלל ואף בא על אמו, שהיא מכלל חייבי כריתות, והיינו דבאמת מחייבי כריתות לבד ליכא למילף דשם ליכא דין קלב"מ, אלא דאמרינן דכל חייבי כריתות בכלל, גם אותם שיש בהם חיוב מיתה.

ע"א א'

גמ' בטובח על ידי אחר.

בטור סש"נ מבואר דמיירי ששלחו לטבוח בשבת, [וכ' דלשי' הרמב"ם דחשיב שחיטה ראויה, הדין דחייב], אמנם **במל"מ** בפ"ג מגניבה ה"ו דייק מלשון הרמב"ם שם שכתב שעשה שליח לשחוט והוא שחט בשבת, דדוקא אם שלחו לשחוט סתם והוא שחט בשבת חייב, אבל אם שלחו לשחוט בשבת, כיון דיש כאן חסרון של אין שלד"ע גם מצד זה ששלחו לשחוט בשבת, ולא רק משום זה שהוי שחיטה של גניבה, א"כ בטלה כל השליחות, ואין לחייבו בדו"ה על שחיטת השליח, **ובשעה"מ** שם הביא את לשון הרמב"ם כאן **בפה"מ** דכ' ששלחו לשחוט ביוה"כ, ומבואר בזה כהטור, דגם אם שלחו לשחוט ביוה"כ דהוי עבירה מצד השחיטה ביוה"כ, דמ"מ חייב על שליחות זו, ומ"מ כ' דמדברי התוס' בד"ה בשלמא, דכתבו לגבי שוחט לע"ז, דמיירי שנתן לו רשות לשחוט כרצונו, ולא כתבו דמיירי ששלחו לשחוט לע"ז, נראה כמו שדייק המל"מ בשי' הרמב"ם, דאם שלחו לשחוט באופן שיש כאן עבירה נוספת, דבזה אין לחייב בדו"ה על שחיטת השליח, משום דבטלה השליחות מצד זה שיש כאן עבירה נוספת.

ובקצוה"ח סרצ"ב סק"א הביא דברי **המהרי"ט**, דמה שחייב בטביחה ע"י שליח, אי"ז משום דבזה חדשה התורה שיש שלד"ע, אלא דחייבה התורה בכל אופן שהיה שחיטה על ידו, [וגם אם יאמר לקטן שאינו בתורת שליחות שישחוט, הוא חייב בדו"ה, כיון דעכ"פ נשחט על פיו], ולפ"ז כ' דממילא מוכרח כשי' הטור, דמה אכפת לן שיש כאן עוד עבירה, הא כאן חיובו אפילו שאין כאן דין שליחות, [ולפ"ז כ' דלגבי מעילה ששם החידוש שיש של"ע, א"כ באם יהיה שם חטא נוסף, באמת לא יהיה חייב ע"י שליח כיון דבטלה השליחות מחמת העבירה הנוספת].

תוד"ה בשלמא.

בחי' הר"ן על הרי"ף בסוגיה בחולין שם הביא, דאיכא מאן דאמר דכל מה שתלי בגמ' שם אם אדם אוסר דבר שאינו

שלו, זהו רק לענין איסור הנאה, אבל לגבי איסור אכילה, גם אי נימא דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, מ"מ לא תותר הבהמה באכילה, דכיון דאם מתה מאליה הרי היא אסורה באכילה, והשחיטה היא המתרת באכילה, א"כ כל שיש בשחיטה משום ע"ז, אין כאן היתר אכילה ע"י שחיטה זו.

תוד"ה אלא.

במש"כ דהוה מצי למימר דרבנן ס"ל דאין לחייב טובח ע"י שליח, **הרא"ה** בכתובות ל"ג ב' כ' דאין לומר הכי, דא"כ אמאי פליגי לענין טבח בשבת או לע"ז, הא לפ"ז רבנן פטרי בכל ענין ולא רק בשבת ולע"ז, **והפנ"י** הק' דאי פליגי משום דטובח ע"י שליח פטור לעולם, א"כ העיקר חסר מן הספר, דהא בברייתא לא הוזכר כלום דמיירי בשליח, וכ' לבאר דהברייתא אתיא על המשנה לק' ע"ד ב', דקתני דאם גנב וטבח בשבת או טבח לע"ז דפטור [משום קלב"מ], ועל זה קאי ר"מ ואמר דמשכחת לה שיהיה חייב, והיינו על כרחך ע"י שליח, ועל זה קתני דחכמים פוטרים, ובזה י"ל דטעמייהו, משום דס"ל דלעולם טובח ע"י שליח פטור, וא"כ ממילא דלא משכחת לה טובח בשבת או לע"ז שיהיה חייב, דאם ע"י עצמו הוא פטור משום קלב"מ, ואם ע"י שליח, הרי לעולם אינו חייב אם טובח ע"י שליח.

ע"א ב'

גמ' אלא למ"ד דרבנן, אמאי פטרי רבנן.

המהרש"ל בכתובות ל"ד א' מק' להשיטות דמקדש בכל איסורי הנאה דרבנן, דאינה מקודשת, משום דמחמת האיסור דרבנן חשיב שאינו ראוי ואינו חשוב ממון, דא"כ אמאי לא אמרינן כמו כן הכא, דאף דאסור באכילה רק מדרבנן, מ"מ שיחשב שהשחיטה אינה ראויה, וכמו שמהני איסור דרבנן שלא יחשב ממון אפילו לענין קידושין מן התורה, כמו כן יהני האיסור דרבנן, שיחשב שהשחיטה אינה ראויה אפילו לגבי דאורייתא.

ובקוה"ע סמ"ב סק"ב הביא דברי **הריטב"א** בקידושין נ"ו ב', דמה שמקדש באיסורי הנאה דרבנן אינה מקודשת הוא משום דכיון דמ"מ אי אפשר להנות מזה, ממילא נמצא דלא יהיב לה מידי, וא"כ נמצא דזה סברא רק לגבי שווית ממון, אבל לגבי שחיטה ראויה, דזה תלוי בעיקר הדבר, האם הויא שחיטה המתרת, בזה יש לומר דכיון דמן התורה היא מתרת, ממילא דחשיבא שחיטה ראויה, ועוד הביא דברי **רש"י** בפסחים ז' א' דבאיסורי הנאה אפילו דרבנן אינה מקודשת משום דהפקר ב"ד הפקר, וממילא דזה לא שייך כלל לענין שחיטה הראויה.

אמנם **בק"ש** בכתובות אות קי"ט הק' עוד על מה שמבואר **ברמב"ם** בפ"א מנערה ה"ה, דאם אנס מי שאסורה עליו מדרבנן דלא ישאנה משום דבעינן אשה הראויה לו, וכ' **הכס"מ** שם דגם האסורה מדרבנן חשיבא דאינה ראויה, וא"כ אמאי כאן לא אמרינן גם הכי, דאע"פ שאסור רק מדרבנן, מ"מ יחשב שחיטה שאינה ראויה.

והרש"ש בכתובות שם כ' לחלק, דדוקא כאן דכיון דאסור רק מדרבנן, א"כ נמצא דהאוכל אינו עובר איסור מן התורה, וא"כ הועילה השחיטה, שלא יהיה איסור תורה על השור, וממילא דחשיב שחיטה הראויה, דהגם שאינו ראוי לאכילה משום האיסור דרבנן, מ"מ אכתי יש כאן שחיטה המתרת, משא"כ לגבי איסורי הנאה דרבנן, הגם שמן התורה אין איסור הנאה בזה, מ"מ כיון דמדרבנן יש איסור, א"כ גם זה מהני שלא יחשב שיש בזה תורת ממון, ולפ"ז כמו כן לגבי אונס אשה, כיון דאינה ראויה עכ"פ מחמת איסור דרבנן, כבר אינה בכלל ולו תהיה לאשה.

ובחי' הגר"ח [סטנסל] ססשע"ח כ' לומר, דכל דברי הגמ' כאן זהו דוקא לגבי איסור אכילה משום מעשה שבת, דכדי שיחשב שחיטה שאינה ראויה, בעי שהאיסור אכילה יהיה בחפצא של השור, דכיון דיש בשור איסור אכילה, חשיב שהשחיטה אינה מתרת, אבל אם יהיה רק איסור גברא שלא לאכול מהשור, זה לא סיבה שהשחיטה תחשב שחיטה שאינה ראויה, כיון דעכ"פ השור מצ"ע ניתר באכילה ע"י השחיטה, ולפ"ז כ' דהאיסור דרבנן שלא להנות ממעשה שבת, זהו איסור על הגברא ומשום קנס, שלא יהיה לו הנאה ממעשה שבת, אבל אין כאן איסור בחפצא כלל, ומשו"ה שפיר חשיב שחיטה הראויה, אבל לעולם י"ל דהיכי דיהיה איסור בחפצא של השור, דבזה גם איסור דרבנן יהני להחשיב את השחיטה כשחיטה שאינה ראויה, כיון דעכ"פ מדרבנן אין כאן היתר בשחיטה, ולפ"ז לא קשיא לא מאיסורי הנאה מדרבנן, ולא מאשה האסורה מדרבנן דחשיב אשה שאינה ראויה, דשם הוי איסור חפצא ולא רק

איסור גברא, [**ובתוס'** לק' ע"ב ב' בד"ה דאי מבואר דלא כהגר"ח, אלא דגם איסור חפצא דרבנן, לא מהני שיחשב שחיטה שאינה ראויה].

תוד"ה כיון.

ברש"י מבואר דדוקא למ"ד דישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף יש לנו לאסור, והנה **בחזו"א** במקום אחד [הובא בחזו"א שסודר על המסכת], הק' על דברי התוס', דהאמנם דלא בעי דוקא שחיטה, מ"מ בעי מעשה הדומה לשחיטה כגון שבירת מקל, אבל אם אינו דומה לשחיטה, אינו חייב משום ע"ז, וא"כ אי תחילת שחיטה לא הויא שחיטה, אמאי נאסר השור בזה, ובמקום אחר כ' דכיון דלא דוקא שחיטה, א"כ ממילא דגם על תחילת שחיטה ראוי לחייב על זה, כיון שעכ"פ הוי מעשה שהתוכן שלו הוא כמו שחיטה, ואע"פ שאכתי אין כאן גמר שחיטה, ולפ"ז י"ל דרש"י ס"ל כמו שנקט החזו"א בתחילה, דאי נימא דאין שחיטה אלא לבסוף, א"כ תחילת שחיטה אכתי לא חשיב כלל מעשה שחיטה, וממילא דגם לגבי ע"ז אין לחייב ולאסור השור בזה.

גמ' ולא דמריה קא טבח.

בבית הלוי ח"א סמ"ח סק"ט ביאר, דגם להשיטות דאיסורי הנאה אכתי הוו של הבעלים ולא פקע בעלותו, מ"מ חשיב דלאו דמריה קא טבח, משום דכיון דנאסר הרי יש כאן יאוש בעלים, ואף דנימא דיאוש אינו הפקר אלא רק יש כאן היתר זכיה, [וכמשנ"ת לעיל ס"ו א' בתוד"ה כיון], מ"מ כיון דכל אחד יכול ליקח ולעשות בשור כרצונו, א"כ אין כאן שום לקיחה מהבעלים והוי שחיטה בהיתר, וזהו כונת הגמ' דלא דמריה קא טבח, **ובקו"ש** אות ל"ז כ', דכיון דאסור בהנאה, א"כ אין לבעלים דין ממון בשור זה, ואין על מה לחייבו בשחיטה זו, **ובהג' ראמ"ה** בכתובות ל"ג ב', העיר במה שמק' הגמ' על שור הנסקל דלא דמריה קא טבח, דהא שי' ר"ת דשור הנסקל אינו נאסר אלא לאחר מיתה, וא"כ אכתי הוי של מריה, וכ' דצ"ל דכיון דיש דין להביאו לב"ד ולסקלו, א"כ אין לבעלים תביעה על הגנב במה ששחטו, וזה כונת הגמ' דלא דמריה, דאין כאן לקיחה מהבעלים שיוכל לתבעו על זה.

תוד"ה איסורי הנאה.

משה"ק דכל טובח לא דמריה קא טבח, משום דקונה בשינוי מיד ששחט בה פורתא, **בתוס'** בכתובות ל"ד א' הוסיפו, דא"כ על כרחך צ"ל דבהכי חייביה רחמנא, וא"כ הכא נמי יהיה חייב אע"ג דלא דמריה קא טבח, **ובתוס' הר"ש משנץ** שם כ' לתרץ, דכל מה דמצינו דבהכי חייביה רחמנא, זהו רק אי מה דלא דמריה קא טבח זהו משום דקונה השור בשינוי, דכיון דע"י השחיטה גרם להכניס את השור לעצמו, משו"ה חייב, משא"כ כאן, שמה דלא דמריה קא טבח, זהו משום דהשור נאסר על הבעלים, והשחיטה היא רק היכי תמצי שהשור יאסר על הבעלים, בזה לא מצינו שחייביה רחמנא, הגם שבגמר השחיטה כבר לא דמריה קא טבח.

תוד"ה וסבר.

הרמב"ן בכתובות ל"ד א', ועוד **ראשונים** שם כ', דכל מה שר"מ דאין דינא דגרמי, זהו רק לענין שצריך לשלם מה שהפסיד לו, אבל לענין חיוב קנס של כפל ודו"ה לענין זה לא מצינו שמה שיש כאן הפסד לבעלים ע"י גרמי, שיהיה זה סיבה לחייב גם בקנס, וזהו כמו שכ' התוס' בשם י"מ דלא מצינו דר"מ יחייב בגורם לממון דו"ה.

ובחי' הגר"נ פרצוביץ העיר על עיקר קו' התוס', דאמאי ס"ל דדינא דגרמי הוי סיבה לחייב גם כפל ודו"ה, הא לכאורה כל החיוב של דינא דגרמי, הוא שהיכי שגורם הפסד לבעלים, הרי הוא צריך לשלם לו כמו מזיק, וכיון שהשומר יכל ליפטר ע"י שיחזיר השור לבעלים מחיובו, א"כ כשלקח הגנב את השור מהשומר, הרי גורם לו הפסד שיצטרך לשלם את דמי השור לבעלים, ויש לחייבו מדינא דגרמי לשלם לשומר את מה שגרם לו להפסיד, אבל אמאי נימא שגם יחול עליו חיובי גנב משום זה, ולחיובי גנב, לזה בעי לחידוש של רבי שמעון שגורם לממון כממון, והיינו דהשור עצמו יש בו תורת ממון לגבי השומר, וממילא דיש כאן חיובי גנב, אבל בדברי ר"מ דמחייב על דינא דגרמי, לא נתחדש בזה כלל, שיש לשור תורת ממון לגבי השומר, אלא דיש לחייב את הגנב משום דגרם הפסד לשומר שאינו יכול ליפטר עוד ע"י החזר השור.

גמ' והודה לאחד מהן.*

בתורי"ד מק' דכיון שהודה לאחד מהן, ממילא הוי הודאה לתרוייהו, וא"כ האיך מתחייב אח"כ לשני בדו"ה, הרי ממילא יש כאן הודאת בע"ד גם לגבי השני, וכ' דאין לומר דהשני תבעו בב"ד אחר, דמ"מ מאחר שהודה בב"ד אחד, אינו מתחייב עוד אפילו בב"ד אחר, וכ' לומר דמיירי שהודה לשותף רק על חלקו, דאומר שהחצי השני שייך לו, וממילא יש כאן הודאה על הגניבה, ונפטר מהכפל ומדו"ה, וכך דייק **בתרומת הכרי** בס"א [בתחילת הסימן] מדברי **רש"י** שכ' שהודה לאחד על חלקו, ומשמע דבאמת אינו מודה אלא על חצי.

ובב"ח בסש"נ **ובפרישה** שם סק"ב כ' דמיירי שתבעו השני בב"ד אחר, דרק בב"ד הראשון חשיבא הודאה לפטור, **ובתה"כ** שם תמה בזה, דמאחר שהודה בב"ד אחד, תו אי אפשר לחייבו גם בב"ד אחר, אמנם **הקצוה"ח** שם כ' כדברי הב"ח, דלא מהניא הודאתו לפטור אלא באותו ב"ד, ולעולם כל מודה בקנס, אכתי מצי התובע לילך לב"ד אחר ולהביא עדים שם ולתבעו, **ובנתה"מ** שם בסוף סק"א הסכים עם התה"כ, דבודאי אי אפשר לחייבו עוד גם לא בב"ד אחר, וכמבואר בתורי"ד.

[**ובשע"י** פכ"ב סוף סכ"ב כ' לומר דאין לשותף זכות לתבוע אלא את חלקו, וממילא אין כאן הודאה אלא על חלקו, ואפילו שנכלל בהודאה שהוא גנב משני השותפין, מ"מ לא חלה הודאה אלא לגבי מי שתבעו, מאחר שאין לזה שתבעו זכות לתבוע ממנו גם את החלק של השני, אמנם כבר כ' לומר כן **בתה"כ**, אלא דכ' דממה שכ' רש"י שהודה על חלקו, נראה שאם היה מודה על הכל היה נפטר גם מחלק חברו, וכמו שמבואר כן גם בתורי"ד, דבאמת ההודאה לאחד הרי היא מועילה ליפטר גם מהשותף השני, ורק שכאן לא הודה אלא על חלקו וכמשנ"ת].

תוד"ה טבח.

בתורי"ד כ' דיש לדחות, דמה דאמר דהודה לאחד מהם, הכונה דהודה וכבר פרע לו חלקו, וא"כ נמצא דהעדים באו לאחר שחזרה הקרן לבעלים, ובזה לכו"ע לא מצו העדים לחייבו קנס.

ע"ב א'

תוד"ה סיפא.

משה"ק התוס' על שי' ר"י הלבן דאדם מוריש קנס לבניו, דא"כ אמאי מבואר בגמ' בכתובות ל"ט א', דאם מתה הבת פקע אב, ואמאי לא אמרינן דהאב ירש את בתו, ויהיה לו הקנס מכח בתו, הנה **בתוס'** בכתובות שם [ל"ח ב' בד"ה יש] כ' לומר דבאמת האב יורש את בתו בקבר, ומה דאמרינן בגמ' שם דפקע אב, אין הכונה שהאב לא יזכה עכ"פ מכח זה שיורש את בתו, אלא הכונה שמה שיש לו זכות בבת מצ"ע, זה פוקע, ונפ"מ האם הוי מחמת עצמו או מחמת מה שיורש את בתו, להיכי שהיה בע"ח לבת, דאם מה שהוא גובה את הקנס זהו רק מכח ירושת בתו, א"כ יהיה זכות לבע"ח על ממון זה, כיון שהבת היתה חייבת להם, והוא ירש את הממון של הקנס רק מכח בתו.

בא"ד.

במה שמבואר בתוס' על הגמ' בכתובות שם, דיש חילוק בין הקנס לבושת ופגם, דרק את הקנס אמרינן שאין הבת זוכה כשהיא בקבר, אבל את הבושת ופגם זוכה אף כשהיא בקבר, העיר בזה **בקו"ש** בח"ב סי"א סק"ג, דכיון דהתוס' עכשיו הולכים בשי' ר"י הלבן דאדם מוריש קנס לבניו, ולכאורה היינו שיש לזה תורת ממון גם קודם העמדה בדין, ומשו"ה יכול להוריש לבניו, וא"כ אמאי לא אמרינן שהבת תזכה בקבר גם בקנס כמו דאמרינן שהיא זוכה בבושת ופגם, וכ' לבאר, דמה שס"ל שאדם מוריש קנס לבניו באמת אין הפירוש שיש לזה תורת ממון גם קודם העמדה בדין, אלא דגם לענין התביעה על הקנס אמרינן דהיורש עומד במקום מורישו, אע"ג דאין כאן תורת ממון, ויש לו זכות לתבוע את הקנס ולהעמידו בדין, ושע"י ההעמדה בדין יתחייב בקנס ויחול חיוב של ממון ע"י ההעמדה בדין, וא"כ אתי שפיר החילוק לגבי בתו שמתה, דלענין לזכות בקנס אמרינן דכיון דכבר מתה, ממילא דאין לה במה לזכות כשהיא בקבר, דבקבר לא חל זכות לתבוע קנס, אבל בושת ופגם שהוי חוב ממון, בזה שפיר זוכה הבת, גם כשהיא בקבר.

תוד"ה כי.

בחי' רבי מאיר שמחה מעיר על קו' התוס', דלא דמי להגמ' בחולין כ"ט ב', דשם מיירי לגבי שוחט פרה אדומה דמטמא בגדים, והוא מטמא בגדים בשעת השחיטה משום דהשחיטה מכשרת הפרה אדומה, ובזה אמרינן דכיון דסוף השחיטה נעשית בפסול, הרי נמצא דאין כאן שחיטה המכשרת את הפרה אדומה, וכיון שכן אין שחיטה זו סיבה לטמא בגדים, דלהכשר השחיטה בעי שיהיה שחיטה שלמה כשרה ולא סגי במקצת, אמנם בסוגיין שהנדון לגבי שחיטה שמחייבת בדו"ה כששוחט את השור של הבעלים, אי אמרינן דסגי במקצת שחיטה כדי שיהיה חייב בדו"ה, א"כ גם באופן שבסוף השחיטה כבר אין השור של הבעלים, מ"מ אכתי שפיר אפשר לחייבו על תחילת השחיטה, משום דבתחילה היה השור של הבעלים, והחסרון שבסוף לא דמריה קא טבח, אי"ז סיבה שעצם השחיטה אינה שחיטה שראויה לחייב, אלא דסוף השחיטה אינה סיבה לחייב משום שלא נעשית בשור של הבעלים מאחר שכבר נאסר על בעליו, אבל תחילת השחיטה אכתי שפיר ראויה שתחייב בדו"ה, **ובקו"ש** באות ל"ט מבאר הסיבה לר"ת, שאם היה פסול בסוף השחיטה, שגם תחילת השחיטה אינה מטמא בגדים, דזהו משום דמה שיש כח לחייב גם על תחילת שחיטה, זהו משום דהתחלה הוא חלק משחיטה שלמה, ואמרינן דבשחיטה שלמה גם מקצת שבה ראוי שיחייב, כיון דכל חלק נצרך להכשר השחיטה, ומשו"ה כל שבסוף אין כאן הכשר שחיטה, נמצא דאין ההתחלה חלק משחיטה שלמה, ומשו"ה גם להתחלה אין תורת שחיטה, ולפ"ז אתי שפיר דמוי התוס', דגם לגבי חיוב דו"ה, אין לחייב על תחילת השחיטה, אלא באופן שיש כאן שחיטה שלמה שראויה לחייב, ובזה אמרינן דגם המקצת ראוי לחייב כיון שהוא נצרך להכשר השחיטה, אבל אם אין כאן שחיטה שלמה שראויה לחייב, דסוף השחיטה כבר אינו שוחט שור של הבעלים, ממילא דגם תחילת השחיטה אינה ראויה לחייב, דאינה חלק ממעשה שלם שראוי לחייב.

ע"ב ב'

***תוד"ה דאי.**

שי' **התוס'** דמשום איסורי הנאה דרבנן גם חשיב דלא דמריה קא טבח, ומה דמבואר בגמ' כאן לגבי חולין בעזרה דאי לאו דאורייתא, חשיב דמריה קא טבח, זהו משום דמבואר בגמ' בקידושין נ"ח א' דאי חולין בעזרה לאו דאורייתא, אפשר לקדש בזה אשה, וחזינן דלא הוי כשאר איסורי הנאה דרבנן, אבל באיסורי הנאה דרבנן דאי אפשר לקדש בהו אשה, בזה גם לענין טביחה יש לנו לומר דלא דמריה קא טבח, אמנם **הרמב"ן** בקידושין נ"ח א', הוכיח ממה דמבואר בגמ' לעיל לגבי שוחט לע"ז דיש לפוטרו משום דלא דמריה קא טבח, דתקרובת ע"ז אסורה בהנאה מן התורה, דאי הוי רק מדרבנן, אין לנו לפוטרו משום דלא דמריה קא טבח, כמבואר בגמ' כאן לענין חולין בעזרה, [ומה שהביאו התוס' דמבואר בגמ' דאי חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא, הדין דאפשר לקדש בזה אשה, עיין ברמב"ן שם שכ' לומר, דכונת הגמ' רק שאפשר לומר דמשו"ה ס"ל לר"ש דאפשר לקדש, אבל לפי האמת י"ל דגם אם אסור רק מדרבנן, מ"מ הדין דאי אפשר לקדש], **ובריטב"א** בקידושין שם גם כ' כהרמב"ן, וכ' שם דאע"ג דמדרבנן אסור בהנאה, מ"מ אכתי יש לנו לומר דחשיב דמריה קא טבח ויהיה חייב בדו"ה, משום דלא באו חכמים להקל עליו כשאסרו בהנאה, אלא להחמיר.

גמ' עד זומם חידוש הוא.

הטור בסל"ח כ' דמשו"ה המזימין נאמנין, כיון שמעידין על גופן של העדים, והוי כאלו העידו עליהן שהרגו הנפש או שחללו שבת, והן אינן נאמנין על עצמן לומר לא עשינו כך וכך, והיינו דבהכחשה אין האחרונים מעידים על גוף הראשונים אלא על המעשה שהעידו הראשונים, וא"כ הוי תו"ת על המעשה, משא"כ בהזמה, הרי הם מעידים על גוף הראשונים, וכמו שנאמנים לומר שהרגו או חללו שבת, כמו כן נאמנים לומר שלא היו במקום פלוני באותו הזמן שהם מעידים, **ובלח"מ** בפי"ח ה"ב הק' על הטור, דהא בגמ' מבואר דרבא אמר עד זומם חידוש הוא, וכ' לומר דהטור ס"ל דאביי חולק בזה גופא על רבא, וס"ל דלא הוי חידוש, וקיי"ל כאביי, וכ' **דהרמב"ם** חולק על הטור, שכ' שם בה"ג דזה שהאמינה תורה לאחרונים, גזה"כ היא, אמנם **בחת"ס** בבבא בתרא ל"א ב', כ' דגם הטור אין כונתו דהוי סברא, שהרי לא דמי למעידין שהרגו או חיללו שבת, דשם הרי הם באים להעיד על האנשים עצמם ויש נפ"מ עליהם עצמם אם עשו את אותה עבירה או לא, ומשו"ה העדים נאמנים

והאנשים עצמם אינם נאמנים, דאין אדם מעיד על עצמו, אבל באופן זה שהראשונים העידו שהיו במקום פלוני וראו איזה דבר, והאחרונים אומרים שלא היו שם, הרי כל הנפ"מ בעדות זו הוי רק ביחס לאדם אחר שהראשונים העידו עליו, אבל לעדים הראשונים עצמם, אין שום נפ"מ אם זה נכון שהיו שם או לא, וא"כ שפיר יש להאמין לראשונים כמו לאחרונים, מאחר שאינם מעידים על דבר שיש להם נפ"מ בזה, וכ' לבאר, דהטור רק בא לבאר אמאי אמרינן דרק במזימין ואומרים עמנו הייתם מאמינים לאחרונים ולא במכחישים אותם, ולזה ביאר דבאופן שמעידים על גופם של הראשונים שלא היו שם, בזה הוי פחות חידוש במה שמאמינים לאחרונים, מאחר שמעידים על גוף העדים, ויש לדמות זה יותר להיכי שמעידים שהרגו או חיללו שבת, אבל מ"מ גם הזמה הויא חידוש כמשנ"ת.

תוד"ה אין.

משה"ק שיהיו האחרונים נאמנים במיגו דאי בעו פסלו לקמאי בגזלנותא, ותי' דמיגו לא עדיף מעדים ותרי כמאה, כ' לבאר בזה **בק"ש** אות מ"ט, דיש לחקור בדין דתרי כמאה, האם הגדר בזה שאין נפ"מ בכח עדות בין תרי למאה, ואין עדיפות על זה שיש כאן תרי וכאן מאה, או שהגדר בזה, דנאמנות של תרי זהו נאמנות שאין למלעה ממנה, וא"כ ממילא גם אם יש מאה כנגדם, אי אפשר להאמינם יותר, דהנאמנות של תרי זהו כבר נאמנות שלמה, ומשו"ה לעולם הוי ספק, דאין להוסיף על נאמנות של שנים, ולפ"ז ביאר דלפי הצד הראשון, זהו רק בתרי ומאה, אבל אם לכת אחת יש מיגו, א"כ י"ל דהם עדיפים מהכת השניה, כיון דלהם יש תוספת נאמנות מכח מיגו, ולא דמי לתרי ומאה, דמה שבכת אחת יש מאה אין בזה תוספת נאמנות, אבל לפי הצד השני, דאין נאמנות יותר משני עדים, א"כ ממילא דגם אם יהיה לכת אחת מיגו, מ"מ הא אמרינן דאין נאמנות יותר מנאמנות של שני עדים.

ובעיקר קו' התוס', **הרמב"ן** בב"ב ל"א א' תי', דהמיגו אינו יכול ליתן להם נאמנות יותר מעיקר הנאמנות שיש להם מדין עדות, ואם מתורת עדות אין להם נאמנות, המיגו לא יכול ליתן להם נאמנות יותר ממה שהדין עדות נותן להם כח נאמנות, [ועיי"ש מש"כ לגבי המקומות שמצינו בגמ', שעדים נאמנים משום מיגו].

ע"ג א'

גמ' משום פסידא דלקוחות.

בתוס' מבואר דאם הטעם משום פסידא דלקוחות, הדין דלא מכשירים אלא עדות של ממון, אבל עדות של קידושין לא מכשירים, אמנם **בחי' הראב"ד** מבואר דגם עדות של קידושין מכשירים.

תוד"ה דאסהידו.

הגרע"א מביא **דהרא"ה** בכתובות י"ט ב' כ' דאם שני עדים קיימו חתימתם, ושני עדים אומרים דאי"ז כתב ידם, דהוי תרי ותרי, וכ' דלפ"ד התוס' כאן צריך להיות דהשנים שאומרים שאי"ז כתב ידם יהיו נאמנים, דכל אחד שמקיים חתימתו אינו מעיד אלא על כתב ידו, וא"כ נמצא דהוי תרי על כל חד וחד, [ובביאור שיטה זו, דאם שני עדים בלבד מעידים על תרוייהו דחשיב תרי ותרי, הביא **בשיעורי ר' דוד** (פוברסקי) לבאר, דכיון דנמצא עכ"פ על פי שני העדים החתומים, שהשנים משקרים בעדותם, שהרי השנים האחרונים מעידים על שני החתימות שהם מזויפים, ושני העדים העדים החתומים מכחישים עדות זו, הגם שכל אחד מכחיש חלק אחר בעדות האחרונים, עכ"פ על פי שניהם נמצא שהאחרונים משקרים, וזה גם סגי שיחשב שיש כאן תרי ותרי].

גמ' אמרי סוף סוף וכו'.

בטעם הדבר שמאחר שנתברר שהיו פסולים בשעת העדות, אמרינן דאין להם דין כאשר זמם על עדות זו, **באפיקי ים** בח"א סכ"ב דן בזה, והביא **דברע"א** בשו"ת סקע"ט נראה דהטעם הוא משום דעד פסול אין לו שם עד, ובקרא כתיב והנה עד שקר העד, וכיון דנתברר דאין לו שם עד משו"ה אין בו דין כאשר זמם, והביא עוד **דבבית מאיר** בחי' על ב"ק כ' הטעם, משום דאין דין כאשר זמם אלא אחר גמ"ד, וכיון דנתברר שהיו פסולים, ממילא נתברר שהגמ"ד היה בטעות, והוי כמו שהוזמו קודם גמ"ד, [ולא דמי לכל ע"ז שהרי נתברר שהם שקרו, וא"כ בטל הגמ"ד, דבזה איכא להדין כאשר זמם, דהיכי שהעדות בטלה משום דהוזמו, דמקיימים בהם כאשר זמם, אבל היכי שהגמ"ד בטל גם

שלא מחמת הזמתם על עדות זו, בזה ליכא לדין דכאשר זמם], ועיי"ש שהאריך בשני טעמים אלו.

תוד"ה אי נמי.

בש"מ כאן **ובתוס'** בסנהדרין כ"ז א' הביאו שי' **ר"ת**, דמי שנפסל מחמת גזלנות לכו"ע הוא נפסל למפרע, וגם ללישנא שנפסלים מכאן ולהבא רק משום פסידא דלקוחות, וכל מה שחשו לפסידא דלקוחות, זהו רק אם נפסלים מחמת הזמה, [ומבאר דמה דאמרינן בגמ' דאיכא בנייהו דפסלינהו בגזלנותא, מבאר דפסלו רק את אחד מן העדים בגזלנות, ואת השני בהזמה, דבאופן זה זה שהוזם אינו חידוש, דהוי תרי בחד, ועכשיו יש נפ"מ בין שני הלשונות לגבי אותו שנפסל בהזמה האם נפסל למפרע משום דאינו חידוש, או דרק מכאן ולהבא משום פסידא דלקוחות], וכ"כ **בחי' הר"ן** בסנהדרין, וביאר הטעם דכיון שגזל בפני עדים, [שהרי העידו עליו לבסוף שגזל], א"כ כבר יש לזה קול גם קודם שמעידים עליו בב"ד שהוא פסול, ומשו"ה אין צריך לחוש ללקוחות, אבל בהזמה אין ידוע ששקרו, עד שבאים עדים ומבררים שהעידו בשקר.

רש"י ד"ה והלכתא.

התוס' מק' על מש"כ רש"י דאם קודם יוזמו על הטביחה, יהיו חייבים גם לשלם את הכפל אם יוזמו אח"כ על הגניבה, דכיון דכתב דאם יוזמו קודם על הגניבה יהיה הדין שלא יהיו חייבים לשלם כאשר זמם על הטביחה, משום דבטלה עדות הטביחה כבר קודם שהוזמו, משום דאם אין גניבה אין טביחה, א"כ על כרחך קאי בשי' אביי, דס"ל דהכחשה לאו תחילת הזמה, וא"כ מהאי טעמא גם אם יוזמו קודם על הטביחה, לא יהיו חייבים מדין כאשר זמם על הגניבה, כיון דעדות הגניבה בטלה קודם שיוזמו על הגניבה כמבואר בגמ' בסמוך, **ובחי' רבי מאיר שמחה** לק' בע"ב כ' לישב, דשי' רש"י דכל מה דאמרינן דאם קודם הוכחשו, תו אינם חייבים אח"כ אף אם יוזמו כיון דכבר בטלה עדותם קודם ההזמה, דכל זה הוא רק אם מה שבטלה עדותם אי"ז מפרשת הזמה, כגון אם הכחישו עדים אחרים את מה שהעידו, דנמצא דעדותם בטלה שלא מחמת פרשת הזמה, או אם קודם הוזמו על הגניבה, הרי מה שבטלה עדותם על הטביחה, אי"ז משום חסרון נאמנות אלא משום דגם אם האמת שטבח, מ"מ אינו חייב דו"ה מאחר שאין עדות על הגניבה, משא"כ כשהוזמו קודם על הטביחה, כיון דכל מה שבטל עדותם על הגניבה, הוא משום חידוש התורה של פרשת הזמה, דמכח מה שנפסלו על הטביחה ע"י פרשת הזמה, זה הסיבה שגם נפסלים על עדות הגניבה, א"כ לכו"ע אמרינן דאם יוזמו אח"כ על הגניבה שיהיו חייבים, משום דהוי גמר ההזמה שהיה מתחילה על הטביחה, כיון דגם מתחילה מה שבטלה העדות על הגניבה, הוא רק מחמת ההזמה שהיתה על הטביחה, שזה היה סיבה שהפסול ימשך גם על עדותם על הגניבה.

[**ובבעה"מ** בגמ' לק' בע"ב גם מבואר כשי' רש"י, אלא דמוסיף עוד דגם אם יוזמו קודם על הגניבה, מ"מ יהיו חייבים אם יוזמו אח"כ על הטביחה, אפילו לאביי דס"ל דהכחשה לאו תחילת הזמה, ומשום דאמרינן דכולה חדא הזמה אריכתא היא].

***גמ' מאי לאו בהא קמיפלגי וכו'.**

מבואר בגמ' דהיכי שעדים מעידים על גניבה, ובתוכ"ד מעידים גם על טביחה, דאם הוזמו על הטביחה, הרי שלגבי העדות על הגניבה אם מתבטלת או לא, זה תלוי אי ע"ז למפרע הוא נפסל או רק מכאן ולהבא, ובטעם הדבר שלאביי שלמפרע הוא נפסל, אמרינן דגם העדות על הגניבה בטלה, מבואר **בתור"פ** דזהו משום דאמרינן דעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, **ובש"מ** בשם **הרמ"ה** כ' דהויא עדות שתחילתה בכשרות וסופה בפסלות, דהדין דבטלה כל העדות, וכ' דזהו משום דהעדות הויא בתובע ונתבע אחד, אבל אם היו שני תובעים או שני נתבעים, בזה לא היה נפסל העדות הראשונה שהעידו, אף שהיא בתוכ"ד של העדות השניה, ובתור"פ מק' דאמאי אי ע"ז מכאן ולהבא הוא נפסל לא נימא גם כן, דכיון דעכ"פ בטלה העדות על הטביחה, א"כ גם העדות על הגניבה תתבטל משום עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, ותי', דכיון דאמרינן דרק מכאן ולהבא הוא נפסל, א"כ אין הביטול והפיסול אלא משעת הזמה, וא"כ אין זה סיבה שתתבטל כל העדות, אלא רק מה שהוזמו על זה בטל, אבל שאר העדות קיימת.

והנה **המהרי"ט** בח"א סקל"ח [הובא בקצוה"ח סנ"ב סק"א] הביא דברי המהרש"ך שכ' לומר דכל עד שנפסל בעדותו

מחמת שעובר עבירה בעדותו, דעצם עדותו עדיין אינה עדות פסולה, וכל פסולו הוא רק משעת עדותו והלאה, דרק אחר שגומר העבירה נפסל מכאן ולהבא, וכ' על זה המהרי"ט, דמסוגיין מוכח לאו הכי, שהרי אמרינן דלרבי יוסי כיון דס"ל דע"ז למפרע הוא נפסל, א"כ גם מה שהעיד על הגניבה בתוכ"ד עדותו בטלה, ואי אמרינן דכל עד שנפסל, אינו נפסל אלא מאחר גמר עדותו והלאה, א"כ האיך אמרינן כאן שאפילו העדות של הגניבה בטלה, הא אפילו העדות של הטביחה אינה עדות פסולה, [ורק שהיא בטלה משום שנתברר ששיקרו], ואמאי יתבטל גם מה שהעידו על הגניבה, ועל כרחך מוכח מזה, דגם על העדות עצמה שהם העידו בעבירה, הם חשיבי עדים פסולים, **ובנתה"מ** סנ"ב סק"א דחה ראיתו, דהא מבואר בראשונים דהטעם שבטלה העדות על הגניבה הוא משום דאמרינן דעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, וא"כ גם אי אמרינן דהעדים עצמם אינם נפסלים אלא אחר העדאתם, מ"מ אתי שפיר מה שבטלה העדות על הגניבה, משום דכיון דעכ"פ בטלה העדות על הטביחה משום שנתברר ששיקרו, א"כ בטלה גם העדות על הגניבה.

אמנם **בבית אפרים** בחו"מ סנ"ז ביאר ראית המהרי"ט, דצ"ב במש"כ התור"פ לבאר דאי ע"ז נפסל רק מכאן ולהבא, לא אמרינן דיתבטל העדות על הגניבה משום עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, משום דאין הביטול והפיסול אלא מכאן ולהבא, דהא זה ודאי דגם למ"ד שמכאן ולהבא הוא נפסל, מ"מ מבטלים את העדות למפרע, וכגון שאם ע"ז יעידו על אחד שמכר שדהו לפלוני והוזמו, בודאי שאותו פלוני יצטרך לשלם כל הפירות שאכל גם עד אותה שעה שהוזמו, ולא אמרינן דהשדה חוזרת רק מכאן ולהבא, ומשום דודאי לגבי אותה עדות, הרי כל עיקר עדותם בטלה משעת הגדתם, וא"כ אמאי לא נימא גם למ"ד דמכאן ולהבא הוא נפסל, דמ"מ גם העדות של הגניבה תתבטל משום הדין דעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, וכ' דבהכרח צ"ל דלא סגי סתם בזה שמתבטלת העדות, שמשו"ה נימא דכל מה שהעידו גם יתבטל, אלא דוקא היכי שביטול העדות הוא מחמת שהעדים נפסלו בעדותם, בזה אמרינן דאם מקצת העדות בטלה מחמת פסול העדים, דכבר כל העדות בטלה מחמת פסול זה, ועל דרך הדין שנמצא אחד קרוב או פסול דכל העדים בטלים, הכא נמי אם במקצת העדות יש פסלות של העדים כל העדות בטלה, ומשו"ה למ"ד דע"ז נפסל רק מכאן ולהבא, וא"כ נמצא דאמנם דעדותו בטלה לגמרי משעה שהעיד, מ"מ הרי הוא עצמו לא נפסל אלא מכאן ולהבא, וא"כ נמצא דעדותו אינה עדות של עד פסול, ומשו"ה לא אמרינן שכל העדות תתבטל, וא"כ שפיר הוכיח המהרי"ט מסוגיין, דכל עד שנפסל בעדותו, דגם עצם עדותו פסולה, ולא נפסל רק מאחר העדות והלאה, דאי נימא הכי, א"כ לא היה צריך להיות כאן הדין שתתבטל העדות על הגניבה משום עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, דרק עדות שבטלה מחמת פסול העדים, אמרינן בזה שבטלה מקצתה בטלה כולה.

ובקצוה"ח סנ"ב סק"א **ובמשובב** שם נקט, דהטעם דבטלה העדות של גניבה, אי"ז מטעם של עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, אלא מאחר שנתברר ששיקרו בעדותם על הטביחה, א"כ יש לחוש ששיקרו בכל מה שהעידו בתוכ"ד של אותה עדות, ומשו"ה דוקא אי אמרינן דע"ז למפרע הוא נפסל, דאמרינן שנתברר לנו שהוא משקר בעדותו, משו"ה פסלינן לכל עדותו, אבל אי אמרינן דרק מכאן ולהבא הוא נפסל, והיינו שאין אנו מעמידים אותם בחזקת שקרנים למפרע כלל, ורק מכאן ולהבא, א"כ ממילא שאין לנו לחוש ששיקרו עוד באותה עדות, דרק על מה שהוזמו בטלה העדות מגזה"כ, אבל לא מחזיקים אותם כשקרנים אלא מכאן ולהבא.

[**וברע"א** מבואר דהבין בשי' המהרי"ט שהוכיח מסוגיין שעד שעבר עבירה הרי הוא פסול בשעת העדות, דהטעם דמתבטלת גם העדות על הגניבה, הוא משום דנעשה רשע ופסול בתוכ"ד של עדות הגניבה, וכ' דלשי' המהרי"ט, הוא הדין דאם יעבור עבירה שפוסל אותו לעדות בתוכ"ד של עדותו, דעדותו תיפסל, **ובעמודי אור** סצ"ט גם נקט הכי, וביאר דכל עדות נגמרת עדותו רק אחר שעובר תוכ"ד לעדותו, דכיון שיכול לחזור בו בתוכ"ד, הרי שלא נשלמה עדותו אלא אחר כדי דיבור, ואם בתוכ"ד נעשה רשע אין לנו גמר של עדות בכשרות].

ע"ג ב'

גמ' ואמר רב פפא נמלך בתוך כדי דיבור.

הרמב"ם בפט"ו ממעה"ק ה"א כ' דאם אמר על בהמה דהיא שלמים וולדה עולה, אם לכך נתכוון מתחילה דבריו קיימין, ואם אחר שגמר בלבלו והוציא בשפתיו שתהיה שלמים חזר בו ואמר שולדה יהיה עולה, אע"פ שחזר בתוכ"ד מ"מ ולדה שלמים, שאין חזרה בהקדש ואפילו בתוכ"ד, **והש"כ** בסרנ"ה סק"ה הק' עליו מסוגיין, דמבואר בהדיא דאין לחלק בין אם נתכוון מתחילה לכך או שחזר בו, ובכל ענין מהני מה שאומר בתוכ"ד, [ועיין **בקצוה"ח** שם סק"ב **ובאחיעזר** ח"ב סכ"ה מש"כ לישב שי' הרמב"ם].

תוד"ה כי.

בעיקר שי' ר"ת, עיין **בדברי יחזקאל** סכ"ז שהאריך בביאור שיטתו, וכ' דבהכרח צ"ל לשי' ר"ת, אם חוזר בו מיד בלא שהות, דבאופן זה מן התורה מהני חזרתו, דהא מבאר דתקנו שיהיה זמן של תוכ"ד, כדי שיוכל להשיב שלום ולא יפסיד שלא יוכל לחזור בו, ואי נימא דמעיקר הדין גם מיד לא מצי לחזור בו, א"כ מאי נפ"מ אם ישיב שלום או לא, הרי לא שייך כלל חזרה, ועל כרחך דלחזור מיד בלא שהות זה מהני גם בלא התקנה, והתקנה היתה רק להוסיף זמן של תוכ"ד, כדי שאם ישיב שלום, לא יפסיד שלא יוכל לחזור בו.

ובמשה"ק התוס' על ר"ת דגם לענין קריעה מצינו דמהני תוכ"ד, הנה **בתוס'** בב"ב קכ"ט ב' כ' דלא פלוג רבנן, ואמרו דלכל דבר יחשב תוכ"ד כמו שנעשה יחד ממש.

והר"ן בנדרים פ"ז א' הק' על שי' ר"ת, דא"כ נמצא דעקרו חכמים דבר תורה בקום ועשה, דהא מהני חזרה מנדר בתוכ"ד, וכ' לבאר טעם אחר, דהא דמצי לחזור בתוכ"ד, הוא משום דמה שהאדם עושה, אינו עושה זה בדעת גמורה, ודעתו שיוכל לחזור בו עוד בתוכ"ד.

תוד"ה אמר.

במש"כ התוס' בשם ר"י דגם אביי מוקי בג' כתות, וגם הכת האמצעית מיירי דאפכינהו ואזמינהו לקמאי, הנה כן פירש גם **בתור"פ** וכן **בבעה"מ**, אלא דבדבריהם מבואר יותר, דבאמת מה דאמר אביי דאפכינהו ואזמינהו, הוא קאי על הכת האמצעית, ובבעה"מ מבואר דבאמת לגבי הכת השלישית לא מיירי דאפכינהו אלא רק הזימו לכת השניה, וכמש"כ התוס' דאי"צ לומר דהכת השלישית אפכינהו לכת האמצעית, דממילא מאחר שהוזמו הכת האמצעית, יש לנו את העדות של הכת הראשונה שהפיל את שינו ואח"כ סימא את עינו.

ובמש"כ התוס' דלפ"ז צריכים הכת האמצעית גם לשלם דמי עין לכת הראשונה שהזימו אותם, הנה **בבעה"מ** כ' דמיירי באופן שאין לחייבם לשלם לכת הראשונה, ומשו"ה לא הוזכר שמשלמים גם לכת הראשונה, עיי"ש בדבריו.

ע"ד א'

גמ' אלא דעמד בדין.

התוס' לעיל ל"ג ב' כ', דאע"ג דמבואר דאם הפיל שינו וסימא את עינו דצריך ליתן לו דמי עינו, וזה גם קודם שעמד בדין, וא"כ מוכח דהשחרור של העבד חל מיד בהפלת השן, [דבגמ' בגיטין מ"ב ב' מבואר דלמ"ד דגם יוצא בשן ועין בעי גט שחרור, א"כ אינו משלם לו דמי עינו, ואי נימא דעד גמר דין לא חל השחרור, א"כ הרי לכו"ע נמצא דהוא עבד עד אז, ואמאי משלם לו דמי עינו, ועל כרחך צ"ל דהשחרור חל מיד כשהפיל שינו], וכאן מבואר בגמ' דקודם העמדה בדין אינו משוחרר, וכ' דצ"ל דהאמנם דבעי העמדה בדין, מ"מ אחר שעומד בדין חל שחרור למפרע.

וכ' התוס' דכל זה הוא רק בקנס של יציאת שן ועין, אבל בשאר קנסות לא חל החיוב אלא משעת גמר דין, דהא מבואר בגמ' בע"ב, דכל מה שאמרינן דצריך לשלם לו דמי עינו הוא משום דילפינן מקרא דלא בשינו ועינו, ואי נימא דבכל קנס אחר העמדה בדין חל החיוב למפרע, א"כ למאי בעי הכא קרא לומר שצריך ליתן לו דמי עינו, הא זה פשוט מסברא, דמאחר שיוצא לחירות למפרע, דצריך ליתן לו דמי עינו, ועל כרחך דבלא קרא, לא הייתי אומר שהשחרור חל למפרע, אמנם **ברשב"א** בע"ב מבואר דבאמת השוה כל הקנסות לקנס של יציאת שן ועין, וכיון דמבואר כאן שהשחרור חל למפרע, ממילא דיש לנו לומר שכך הוא הדין בכל קנסות שהחיוב חל למפרע, וכן מבואר בדברי **הרמב"ן והריטב"א** בגיטין מ"ב ב', וכ' דמה דמבואר בגמ' בע"ב דילפינן מקרא דתחת עינו ולא תחת עינו ושינו, הוא אסמכתא בעלמא, ובאמת הדין הוא משום דקנס חל למפרע כל שעמד בדין לבסוף.

ע"ד ב'

תוד"ה הוה.

מש"כ התוס' דלרבי יהודה דילפינן דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו מע"ז ומוציא שם רע, זהו רק אחר שילפינן מקרא דוהיה אם בן הכות הרשע, דע"ז לוקין כאשר אין מקיימים בהם כאשר זמם, דבלא זה הרי אין לנו קרא בע"ז, וממילא אי אפשר ללמוד מע"ז לעלמא, הנה **בש"מ** כ' בשם **תו"ש** דמה דיליף ר"י מע"ז, זהו מע"ז שלוקין באופן שזממו לחייב הנדון במלקות, ולוקין משום הדין דכאשר זמם, וא"כ גם בלא הילפותא מוהיה אם בן הכות הרשע, אפשר ללמוד מע"ז, דלמלקות דכשר זמם לא בעי לקרא דוהיה אם בן הכות הרשע, עיי"ש.

גמ' דלא בפני ב"ד הודי.

בקצוה"ח ספ"א סק"י הק' דבגמ' לק' ק"ח ב' מבואר דהודאה שלא מחמת תביעת התובע, לא מהני לפטור מכפל, וא"כ הכא שלא תבעו טבי עבדו, גם אם היה ההודאה בב"ד, לא היה מהני לפוטרו אם אח"כ יבואו עדים, [ועיי"ש שכ' דלשי' התוס' שם י"ל דמה דלא מהני ההודאה, הוא משום דההודאה לא מהניא לחייבו באם היה ממון, ומשו"ה גם לא מהני לפוטרו בקנס, וא"כ י"ל דהכא מהני ההודאה שלא מחמת התובע, משום דטבי היה תפוס בעצמו, א"כ באופן זה מהני גם הודאה מעצמו, אבל לפי השיטות שהביא שם דצ"ל דלגבי קנס בעי לעולם שההודאה תהיה על תביעת התובע, יק' דהכא לא תבעו טבי עבדו].

ע"ה א'

גמ' מסתברא מילתיה דרב וכו'.

בגמ' מבואר דגם בדבר שאין בו חיוב ממון כלל, גם בזה לא מהני לפטור מה שמודה קודם שבאו עדים, שהרי בגמ' מבואר דבמודה שסימא את עין עבדו לרב המנונא צריך להיות הדין שלא יפטר אם יבואו עדים אח"כ משום דלא חייב עצמו בכלום, אמנם **במאירי** הביא די"א דלדינא קיי"ל דרק בגניבה שיש שם חיוב קרן, באופן זה שלא הודה בחיוב הקרן, אלא רק אחר שבאו עדים וחייבו אותו בקרן וכפל, אז הודה על טביחה, בזה הוא דאמרינן דלא מהני הודאתו לפוטרו אם אח"כ יבואו עדים, דחזינן שלא הודה אלא לפטור עצמו, שהרי על הגניבה שמחייבת אותו בקרן לא הודה, אבל אם מודה שסימא את עין עבדו, בזה קיי"ל שאפילו שאין ההודאה מחייבת אותו בקרן, מ"מ כיון שלא היה כאן חיוב ממון שלא הודה עליו, בזה הדין דמהני הודאתו לפוטרו גם אם יבואו אח"כ עדים, [וכ' דמשו"ה בתחילת הסוגיה, לא מוזכר בגמ' די"ל שלא מהני ההודאה לפוטרו משום דלא חייב עצמו בקרן], וכן נקט **היש"ש** בסכ"ו, אמנם **במל"מ** בפ"ג מגניבה ה"ט ועוד אחרונים נקטו דשי' הרמב"ם דבכל אופן שאינו מחייב את עצמו בקרן, הדין דלא מהני הודאתו לפוטרו אם אח"כ יבואו עדים, וכמו דמבואר בגמ' כאן, דלרב המנונא לא מהני הודאתו שסימא את עין עבדו לפוטרו אם אח"כ יבואו עדים, וכן **בתרומת הכרי** בס"א בתנאי הרביעי האריך להוכיח בשי' הרמב"ם ולדינא דלא כהיש"ש.

גמ' שהרי פטר עצמו מכלום.

רש"י כ' דאי"ז הודאה משום דלא בא להשיב כלום בהודאתו, דיודע הוא דמודה בקנס פטור, וא"כ לפטור עצמו נתכוון, **ובקה"ש** באות ס"ב כ', דנראה לפי דברי רש"י אלו, דבאם יבוא אליהו ויאמר שזה שמודה לא ידע הדין דמודה בקנס פטור, ומה שהודה הוא משום דהיה סבור לחייב עצמו, דבאופן זה יהני הודאתו לפטור, גם היכי שלא יחייב עצמו בקרן, אך הק' על זה, דא"כ אמאי בהא דרבן גמליאל שהודה שסימא את עינו של טבי עבדו, מבואר בגמ' דכיון שלא חייב עצמו בכלום, לא מהני הודאתו לפטור באם אח"כ יבואו עדים, הא ודאי שרבן גמליאל הודה משום דרצה לחייב עצמו ולא הודה כדי ליפטר, שהרי שמח בזה שסימא את עינו שעכשיו יצא עבדו לחירות ע"י זה, **ובשע"י** שער ז' פי"ט כ' דבאמת מכח ראיה זו, מוכח שאין כונת רש"י כפשוטו, אלא עיקר הטעם הוא דכל הודאה שאין בה חוב למודה, אלא אדרבה עוד מהניא לפטור אותו, אין בזה תורת הודאה, עיי"ש.

ע"ה ב'

רש"י ד"ה הודאה דטביחה.

מש"כ רש"י דמה דמחייב בקרן וכפל משום עדות האחרונים הוא, דייק **במל"מ** בפ"ג מגניבה ה"ח, דנראה דגם הקרן כל חיובו הוא רק מחמת האחרונים שהעידו, אבל אם לא היו באים העדים האחרונים גם בקרן לא היה מתחייב, וכ' לבאר בזה דכיון שאנחנו אומרים שהודה מחמת בעיתותא, א"כ אין לזה תורת הודאת בע"ד, ויכול לחזור בו ולומר שכל מה שהודה הוא רק מחמת ביעתותא, אמנם תמה בזה, לומר שכן הוא הדין דבכל מקום שיש עדים שהוא חייב, והוא מודה לדבריהם, דאם אח"כ יוזמו העדים יוכל גם לחזור בו מהודאתו ולומר שהודה רק מחמת ביעתותא, **ובתרומת הכרי** בס"א בסוף התנאי השלישי כ' לומר, דכל דברי רש"י הם רק באופן שיש גם חיוב קנס, דבזה יכול לומר שמה שהודה מחמת ביעתותא, הוא משום דהיה סבור שיהני זה עכ"פ לפטור אותו מקנס אם יבואו עדים, אבל באופן שאין כאן חיוב קנס אלא רק חיוב ממון, א"כ מה יש לו להודות מחמת ביעתותא, דכיון דלא מרויח כלום בהודאתו, לא היה לו להודות לעדים אם אי"ז אמת.

גמ' הויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה.

ביש"ש סכ"ז כ', דכל מה דמבואר בגמ' דחשיבא עדות שאי אתה יכול להזימה משום דהודה לעדים שהם ראו שגנב וטבח, דזהו רק אם הודה קודם שבאו העדים, אבל אם העידו העדים, ואחר עדותם הוא מודה לעדותם, בזה הדין דשפיר אפשר להזימם אע"פ שהודה להם, דאי לא נימא הכי, א"כ לעולם יוכל לפטור עצמו מקנס גם אחר שיבואו עדים, דיודה לעדים שהעידו עליו, **ובתומים** סל"ח סק"ב העיר על דבריו דמאי נפ"מ אם מודה קודם שהעידו או אח"כ, דמ"מ כיון דמודה עכשיו, א"כ אם יוזמו לא יצטרכו לשלם לו, מאחר שהודה שאומרים אמת ואינם ומודה שאינם זוממין ואין חייבין לשלם לו, ומ"מ כ' דשפיר יהיה אפשר לחייב את הנדון בקנס, הגם שעכשיו אי אפשר לקיים בעדים דין כאשר זמם, דכיון דמ"מ בשעה שהגידו הרי היה ראוי לקיים בהם דין כאשר זמם כיון שאז עדיין לא הודה הנדון לדברי העדים, א"כ סגי בהכי שנקבל את העדות, דהוי עדות שאתה יכול להזימה, ולא אכפת לן במה שאח"כ נמצא שלא יהיה אפשר לקיים בהם כאשר זמם.

ע"ו א'

***גמ' מעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דראובן.**

ש' **התוס'** כאן, דכל מה שמבואר בגמ' דלא חשיב מכירה במה שמקדיש משום דהשתא נמי תורא דראובן, דזהו רק בקדשי מזבח, דאכתי הוי תורא דראובן שהוא מתכפר בקרבן זה, אבל בקדשי בדק הבית שפיר חשיב מכירה, וזהו מה דמבואר בגמ' לק' ע"ט א' דאם גנב והקדיש חייב דו"ה משום ההקדש, דמה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים, אמנם **הרי"ף** לק' כ' דאין הלכה כאותה ברייתא דמחייבא על הקדש בדו"ה משום מכירה, דהא אמרינן כאן דלא חשיב מכירה משום דהשתא נמי תורא דראובן, **וברשב"א** כאן מבואר דהרי"ף ס"ל דגם הברייתא לק' מיירי בקדשי מזבח ומשו"ה כ' דאין הלכה כאותה ברייתא, אבל מודה הוא דאם מקדיש לבדק הבית דשפיר חשיב כמו מכירה וחייב בדו"ה, אמנם **הרמב"ן** במלחמות לק' קי"ד א' מבאר דשי' הרי"ף דגם אם מקדיש לבדק הבית לא הוי כמכירה, וכ"כ **התורי"ד** כאן, וכ' התורי"ד דכיון דהדין דבעלים מוסיף חומש גם בפודה מקדושת בדק הבית, א"כ גם בקדשי בדק הבית אכתי חשיב דגם השתא הוי תורא דראובן.

וכתבו התוס' לק' ע"ט א' דהא דלא קשיא דאמאי לא מפליג במתני' דבהמ דברים אמורים בקדשי מזבח, אבל בקדשי בדק הבית גם הקדיש ואח"כ טבח חייב, משום דניחא לי' לחלק הכל בקדשי מזבח משום דסתם הקדש שור ושה מחיים הוא למזבח, ומשו"ה אע"ג דסיפא דקתני דטבח ואח"כ הקדיש הרי מיירי שהקדיש לבדק הבית, שהרי הוי בשר בעלמא, זהו משום דשם מיירי אחר שחיטה שאינו ראוי למזבח, אבל מחיים סתם הקדש הוי למזבח.

גמ' אליבא דרבי יוסי הגלילי.

רש"י מבאר דאע"ג דהוי ממון בעלים מ"מ אינו חייב על טביחה, משום דעכ"פ לאו דמרה קא טבח, שהרי ע"י ההקדש פקע מרשות הנגנב, והביא עוד פי' דבשעת השחיטה כבר לא הוי ממון בעלים, ודחה פי' זה, **ובחזו"א**

עמד בזה, דלכאורה מש"כ רש"י בתחילה הוא טעם ברור, ואיזה צורך היה בל"א לפרש מטעם אחר.

והראב"ד כ' דאין לחייב על טביחה, משום דהאימורין הוו של גבוה גם מחיים, ומ"מ לא חשיב ההקדש גופה כמכירה, משום דחלק הבשר הוי של הבעלים, וזהו כמו שהובא לעיל י"ג א' דברי **הר"ח**, דחלק האימורין כבר מחיים הוו ממון גבוה, [ומשו"ה גם בשור מועד אין לחייב את הבעלים על קדשים קלים שהזיקו, כנגד מה שהזיקו האימורין עיי"ש], **ובחזו"א** מבואר דיש נפ"מ בין הטעם של רש"י לטעם של הראב"ד, באופן שיגנוב שור של קדשים קלים ויטבח אותו, דלשי' רש"י י"ל שיהיה חייב בדו"ה לריה"ג כיון דהוי ממון בעלים, אמנם לשי' הראב"ד יהיה פטור משום דאין כאן וטבחו כולו באיסורא, שהרי חלק האימורין הוי ממון גבוה גם מחיים.

תוד"ה והשתא.

בתור"פ כ' לישב עוד דבאמת לפי מה דמבואר בגמ' כאן דחשיב אכתי תורא דראובן, א"כ גם לא חשיב שיש כאן שינוי רשות, ומה דמוכח לעיל ס"ו ב' דחשיב שינוי רשות, לפ"ז באמת לא נסבור את תי' הגמ' כאן דלא חשיב מכירה משום דגם השתא תורא דראובן, ולפי מה דמסיק כאן דהשתא נמי תורא דראובן, צ"ל דהא דמהני יאוש ואח"כ הקדישו למזבח, הוא משום דאיכא יאוש ושינוי השם.

תוד"ה ורבי שמעון.

הרשב"א כ' די"ל דגם אתיא למ"ד דישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, ומשה"ק התוס' דהא מכי שחט פורתא אסרה, י"ל בזה על דרך שמשני בגמ' לעיל ע"ב ב', דמיירי ששחט מקצת סימנים בפנים וגמר השחיטה בחוץ, דבאופן זה לא חזרה קרן לבעלים משום דסיים השחיטה בחוץ, ומ"מ עד הסוף הוי של הבעלים.

תוד"ה שחיטה.

משה"ק דיחשב שחיטה ראויה משום דיכול לפדות, הק' **הגרע"א** דמה יהני פדיון הא כבר נאסר משום שחוטי חוץ, אמנם **בק"ש** אות ס"ה הביא ששי' רש"י בקידושין נ"ו ב' דמה ששחוטי חוץ אסורים הוא משום דלא היה כאן מה שיתיר את האיסור קודש שבהם, וא"כ שפיר יהני פדיון להתיר את איסורם, [אמנם הביא דברי התוס' שם, דלפי דבריהם נראה דהוי איסור חדש, ולפ"ז יק' קו' הגרע"א].

בא"ד.

במה דמבואר בדברי התוס' דאי אמרינן דבשחיטה כשרה שמתרת באכילה לישראל, דמיד ששחט שנים כבר חשיב שאינה ראויה להעמדה והערכה, דא"כ הכא נמי בשוחט בחוץ אע"ג דעכשיו היא אסורה, מ"מ כיון דהשחיטה מוציאה מידי נבלה, וגם היה בה היתר אכילה באם היתה ראויה ליפדות, א"כ חשיב שחיטה כשרה וחשיבא כמתה גם לגבי העמדה והערכה, הנה **הרשב"א** לק' ע"ז א' חולק על זה, וכ' דבעי שיהיה היתר אכילה ממש, דאז נחשבת כבשר בדיקולא, אבל אם לא נתרת באכילה כגון פרה אדומה ששחטה ע"ג מערכתה, אע"ג דמהני בה פדיון, מ"מ כל זמן שאינו פודה ואכתי היא אסורה, א"כ לא חשיבא כמתה ועדיין חשיבא שהיא בתורת העמדה והערכה ומהני בה פדיון, וא"כ גם כאן כיון שמ"מ היא אסורה באכילה א"כ לא חשיבא כמתה, ומהני בה פדיון.

בא"ד.

במש"כ דהוי כמום דלאחר מיתה, הק' **הגרע"א** דהא מ"מ כבר אחר שחיטת סימן אחד גם הוי מום, ובגמ' בחולין ל' א' מבואר דהיכי דהקרבן אינו ראוי להקרבה, כגון שוחט פסח שלא בזמנו, דמהני פדיון אחר שחיטת סימן אחד, וא"כ גם הכא כבר אחר סימן אחד צריך להיות שיהני בו פדיון, וא"כ גם אחר מיצה לא יפקע מה שחל בו דין פדיון, ואי לא בעי העמדה והערכה, אמאי לא יוכל לפדות אף אחר מיתה, [**ובחי' הגר"ח** [סטנסל] סר"נ כ' דהא בתוס' [בד"ה ורבי שמעון] מבואר דקו' הגמ' למ"ד דאין שחיטה אלא לבסוף, וא"כ אחר סימן אחד אכתי הוא כשר ע"י שיגמור את השחיטה בפנים, וא"כ אינו ראוי לפדיון עדיין עד גמר שחיטה, אמנם באמת הגרע"א הביא מה דמבואר בגמ' בחולין כ"ט ב', דגם למ"ד שאין לשחיטה אלא לבסוף, מ"מ הדין דגם בשחט סימן אחד בחוץ נפסל משום דעשה מעשה חטאת העוף בחוץ, והתוס' שם מבארים דזה הולך גם על שחיטת בהמה ולא רק על שחיטת עוף, אמנם עיי"ש

דרבא שם חולק, וס"ל דלמ"ד דאין שחיטה אלא לבסוף, אפשר לגמור את השחיטה בפנים, ועוד כ' הגר"ח דלפי משנ"ת דברי הרשב"א דקו' הגמ' גם למ"ד דישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ומיירי שהתחיל השחיטה בפנים, דלפ"ז ניחא, דקודם שגמר השחיטה לא היתה ראויה לפדיה, משום דהיתה שחיטה כשרה דהא שחט בפנים].

בא"ד.

במש"כ בסוף דבריהם דהוי כמום דלאחר מיתה, כ' **החזו"א** דלפ"ז אתי שפיר, גם אי נימא דגם בשחיטה כשרה אמרינן דישנה בכלל העמדה והערכה בעודה מפרכסת, דמ"מ לא יוכל לפדות אחר ששחט כדין, דהאמנם דלענין העמדה והערכה הרי היא כחיה, מ"מ לענין דין פדיה ע"י מום, בודאי כבר חשיבא כמתה, והוי כמום לאחר מיתה, דאין לו פדיון כמש"כ התוס'.

ע"ו ב'

רש"י ד"ה תהי.

המהרש"א מק' דאמאי כ' רש"י דפריך לרבין, הא גם לרבי דימי יש להק' דאמאי חייב, ואדרבה בתוס' מבואר דכל הקו' היא רק לרב דימי.

והתוס' כ' דלרבין אין להק' דכיון דמיירי שזרק הדם לבסוף, א"כ נמצא דהוא שחיטה ראויה, וכ' דאע"ג דבגמ' בחולין בעי לומר דכל שחיטת קדשים הוא שחיטה שאינה ראויה משום דבשעת שחיטה עכ"פ לא הוא שחיטה ראויה, מ"מ במסקנא שם לא קיימא הכי, אמנם שי' **רש"י** בחולין שם, דרב אושעיא ס"ל דכל שחיטת קדשים הוא שחיטה שאינה ראויה, ואמנם דמסקנת הגמ' שם דלא כרב אושעיא, מ"מ מבואר **בחי' הראב"ד** ד"ל דרבי אלעזר ס"ל כרב אושעיא, [ואמנם בסוף דבריו כ' כשי' התוס' דהקו' רק לרב דימי דמוקי שנשפך הדם].

תוד"ה והלא זריקה.

משה"ק דאמאי בעי קרא למעט רובע ונרבע מבואר בדברי **הגרע"א** דנקט דכונתם להק' דכיון דרובע ונרבע אסורים בהנאה, א"כ בלאו הכי הוא שחיטה שאינה ראויה, והק' דנימא דאיצטריך קרא לרובע ונרבע על פי ע"א, דאין גומרים את דינם לסקילה ואינם נאסרים בהנאה, אמנם **בק"ש** אות ס"ז מפרש דכונת קו', דמאחר שרובע ונרבע פסולים לגבי המזבח, א"כ הרי אם יקריבם בפנים הוי קרבן פסול, וא"כ נמצא דאין להם היתר ע"י שחיטה, דאסורים כמו כל קרבן פסול, וא"כ אמאי בעי למיעוט משום דאינם ראוים לפתח אהל מועד, תיפוק לי' גם בלא מיעוט זה, דמ"מ יהיה פטור משום דהוי שחיטה שאינה ראויה, וא"כ גם בנאסרו על פי ע"א, מ"מ הוי שחיטה שאינה ראויה.

תוד"ה והלא פדייה.

הרשב"א כ' דרש"י לשיטתו דביאר דקו' ר"א היא גם לרבין, דמוקי ששחט שלא לשם בעלים, ואע"פ שזרק הדם לבסוף מ"מ חשיב לה שחיטה שאינה ראויה משום דבשעת שחיטה אכתי לא הותרה הבהמה, א"כ אתי שפיר דהכא נמי גם אם יפדה את הבהמה לבסוף, מ"מ קשיא לי' לרבי אלעזר, דכיון דעכ"פ בשעת שחיטה אכתי לא פדה, א"כ נמצא דהוא שחיטה שאינה ראויה.

ובתורי"ד כ' דאי אפשר לומר שמיירי שנפדת, שאין כח לגנב להוציא לחולין מה שהקדיש חבירו, וכמו דאמרינן לעיל שאי אפשר לפדות ולחלל מע"ש של חבירו, הכא נמי אי אפשר לפדות מה שהקדיש חבירו.

גמ' כל העומד לזרוק וכו' וכל העומד לפדות וכו'.

בשערי יושר שער ג' פי"ב כ', דאין הטעם בדין זה משום דכיון דעומד שזה יעשה כן שיזרק הדם ושיפדה ההקדש, אמרינן שחשוב כמו שכבר נעשה, שהרי מבואר בתוד"ה והלא שבאמת אין זה עומד להיות כן שיפדה ההקדש כן, דמסתמא הגנב לא ידע שזה הקדש עד אחר שיאכל, ועל כרחך דגדר הדין בזה, דכיון שראוי לזריקה ופדיה, חשיב שהוא ראוי לאכילה משום זה.

ע"ז א'

תוד"ה פרה.

משה"ק התוס' דר"ש ס"ל דפרה הויא קדשי בדק הבית, וגם ס"ל דקדשי בדק הבית לא בעו העמדה והערכה, וא"כ אמאי

לא חזיא לדיון גם אחר שמתה לגמרי, ואמאי אמר רק שהיתה לה שעת הכושר, **בש"מ** בשם **תוס' שאנץ** הביא, **שר"י** תירץ דר"ש חדא ועוד קאמר, חדא שלדידי' יש לה פדיון גם עכשיו, ועוד דגם לדברי חכמים שבעי העמדה והערכה מ"מ היתה לה שעת הכושר, ומיהו הק' עוד לפי השיטות דבשחיטה המתרת באכילה, מיד ששחט בה שני סימנים כבר אינה בת העמדה והערכה וכמו שהביאו התוס' לעיל ע"ז א' [בד"ה שחיטה], א"כ אמאי היה לה שעת הכושר, הא מיד ששחטה כבר לא היתה ראויה לפדיה, ומשו"ה כ' דאדרבה מה שאמר ר"ש שהיתה לה שעת הכושר, הוא רק לשיטתו דס"ל דלא בעי העמדה והערכה, ומשו"ה גם אחר שחיטה אכתי היא בת פדיון, ומה דמבואר שעכשיו עכ"פ אינה בת פדיון, על זה כ' דצ"ל כמו שתי' התוס', דאחר זריקה אינה בת פדיון.

בא"ד.

משה"ק התוס' דכל העומד להזות כמוזה דמי, **הרמב"ן** בשבועות י"א ב' תי', דכיון דאמרינן הכי דחשיבא עומדת לפדיון משום דאם מצא אחרת נאה הימנה הדין שיפדנה, א"כ מהאי טעמא גם אין לנו לומר שיחשב שכל העומד להזות כמוזה, שהרי אכתי היא תלויה ועומדת שמא יפדנה, ובאם יפדנה הרי לא יזה את דמה, וא"כ לא חשיבא דעומדת להזות.

***תוד"ה פרה [השני].**

התוס' מביאים הסוגיה בזבחים ק"ה א' דמבואר דיש מחלוקת ר"מ וחכמים האם בשעיר המשלתח אמרינן שמטמא גם מחיים משום זה שסופו לטמא טומאה חמורה, וביארו דנחלקו האם מה שסופו לטמא טומאה חמורה, הוא סיבה שיהיה בו טומאה גם בזמן שלא חשיב עדיין אוכל דשעיר המשתלח מחיים לא חשיב אוכל, וס"ל לר"מ דאעפ"כ יכול לטמא משום דסופו לטמא טומאה חמורה, וחכמים פליגי דרק מה שהוא אוכל והוא ראוי לטמאות באם יקבל הכשר ע"י מים ושרץ, הרי הוא מטמא משום דסופו לטמא טומאה חמורה, אבל דבר שאינו ראוי לטמאות גם לא ע"י הכשר מים ושרץ, גם אינו מטמא משום זה שסופו לטמא טומאה חמורה.

אמנם **בש"מ** בשם **ה"ר ישעיה** מביא שי' **ר"ת**, דמבאר דר"מ וחכמים פליגי האם מה שסופו לטמא טומאה חמורה רק את העוסקין בו, ולא את כל אדם, זה סיבה שיהיה מטמא כל אדם בטומאה קלה, דחכמים ס"ל דלא מהני סופו לטמא טומאה חמורה, אלא באם יטמא כל אדם, ומשו"ה לחכמים שעיר המשתלח אינו מטמא, מאחר שאין סופו לטמא אלא את העוסקין בו, וגם פרה ופרים הנשרפין מהאי טעמא אינם ראוים לטמאות כל אדם, ומה שאמרו חכמים דפרה ופרים מטמאין, היינו באופן שהוכשרו וקיבלו טומאה ע"י שנגע בהו שרץ, וזה הפירוש בגמ' בזבחים דמשני שלחכמים צריכים הכשר ממקום אחר, דהיינו שבאמת אינם מטמאים אלא א"כ קבלו טומאה ממקום אחר דהיינו משרץ שנגע בהם, ומבואר **בר"ן** בשבועות י"א ב' דלפ"ז, באופן שמודו חכמים לר"מ דמטמא משום דסופו לטמאות טומאה חמורה, א"כ לא בעי שיהיה לזה תורת אוכל, דהא כל מה שחלקו על ר"מ בשעיר המשתלח הוא משום דאינו סופו לטמא אלא את העוסקין בו, אבל בלא זה היו מודים לר"מ דאפילו מחיים היה מטמא, אע"ג שאין לו תורת אוכל מחיים.

בא"ד.

בעיקר הקו' דפרה תטמא משום דסופה לטמא טומאה חמורה, תי' **הריטב"א** בשבועות י"א ב', דכיון דאמרינן דפרה נפדית ע"ג מערכתה, א"כ אין לומר דחשיבא **דסופה** לטמא טומאה חמורה בעודה ע"ג מערכתה שהרי אפשר שתפדה.

בא"ד.

במשה"ק בסוף הדיבור, דאי מיירי לאחר שהפרה נפסלת אחר שקיבלה טומאה, א"כ מה מק' הגמ' במנחות על הדין זה שאמאי הפרה מטמאת, הא כיון דעומדת לשריפה נימא דכל העומד לישרף כשרוף דמי, ואי מיירי שנפסלה, הרי אינה עומדת לשריפה, תי' על זה **הרמב"ן** בשבועות י"א ב', דאה"נ דאין הכונה דעודמת לישרף משום הדין שריפה של מצות פרה אדומה, אלא מאחר שנפסלה אין לה פדיון ואיסורי הנאה היא, וא"כ משום זה היא עומדת לשריפה.

ובעיקר הקו' עמד על זה **בק"ש** באות ע', דלכאורה זה קו' על עיקר הגירסא דנגרוס בגמ' דפרה מיטמאת, ומיירי לענין

שהפרה מקבלת טומאת אוכלין, ולא לענין שהיא תטמא דברים אחרים, דכיון שמיירי שהפרה מקבלת טומאה מדבר אחר, א"כ ממילא היא נפסלת, וא"כ איך מבואר בגמ' במנחות שהפרה עומדת לישרף, ובתוס' נראה דלא הק' זה אלא על מש"כ לומר דנפ"מ שהפרה תהיה טמאה גם אחר שהיא נפסלת.

ע"ז ב'

תוד"ה אומר.

במה שמבואר בתוס' דאין נראה דמה שיהיה אסור מדרבנן לפדותה, שיהיה חשוב משום כך שאין לה שעת הכושר, הק' בזה **בק"ש** אות ע"א, דכיון דמבואר בתוס' לעיל ע"ו ב' (בד"ה והלא) דלא אמרינן כל העומד לפדות כפדוי אלא במקום שמצוה לפדות, א"כ מאחר שרבנן אסרו לפדות, לכאורה כבר אין להחשיב זה שיש כאן מצוה לפדות, וא"כ ממילא שאין לנו לומר שכל העומד לפדות כפדוי.

תוד"ה זה.

משה"ק על רש"י דמפרש דשה היינו מש"כ בקרא דשה כשבים שה עיזים, שהא בגמ' מסיק דל"ר אתא שה למעט טמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא, ודלא כרבי יהושע, דאי כרבי יהושע משה בשרים זה עיזים נפקא, ולשי' רש"י אמאי הוי דלא כרבי יהושע, הא אדרבה הרי גם עכשיו אנו באים ללמוד מהאי קרא דאיירי בה רבי יהושע, ואמאי הוי דלא כרבי יהושע, הנה **בפנ"י** לק' ע"ח א' כ' לבאר לשי' רש"י, דכונת הגמ' שם דלרבי יהושע אין לומר דשה בא ללמד על טמא שנולד מן הטהור שעיבורו מן הטמא שהוא טמא, דהא רבי יהושע לא יליף לה מדכתיב שה מיותר אלא משום דכתיב שה כשבים שה עיזים, וא"כ מה שבאים לומר דר"א יליף לה מדכתיב שה מיותר זהו דלא כרבי יהושע, ולרבי יהושע צ"ל כמו דדריש רבא משה ללמוד לבנין אב, שאין פודין בשה של כלאים, ומשו"ה הוצרך למילף משה כשבים שה עיזים, שטמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא אסור באכילה.

ע"ח א'

תוד"ה אי.

משה"ק דבגמ' בבכורות מוכח שאין לומר שצאן יחשב כמו שכתוב שה, **בש"מ** בשם **ה"ר ישעיה** כ' לישב שי' רש"י, דאה"נ דלפי האמת אין לנו לומר הכי, אלא דכונת הגמ' רק דאפילו אם תדחוק לומר שכיון שכתוב צאן הוי כמו שכתוב שה, מ"מ אכתי יק'.

<u>גמ' אמר לך ר"א וכו'.</u>

ברש"י [ד"ה לטמא] מבואר דלר"א ילפינן מקרא דשה לאסור באכילה טמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא, וכן מבואר **בתוס'** בסוף ד"ה לטמא, שכתבו דאין לומר דצריך לגרוס רבי אלעזר ולא רבי אליעזר, דכיון דאמרינן דר"א אתיא דלא כרבי יהושע, כ"ש שלא הוי כרבי אליעזר שחולק על רבי יהושע וס"ל דשרי לגמרי טמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא, והיינו דהא אמרינן דלר"א ילפינן מהאי קרא דשה לומר דטמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא אסור באכילה, והרי רבי אליעזר מתיר את זה באכילה.

אמנם **הרשב"א** כ' דלשון הגמ' דלא כרבי יהושע, נראה דר"א חולק בדין על רבי יהושע, ולא רק שחולק בדרשה מהיכן ילפינן לאסור טמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא, ומשו"ה כ' הרשב"א לבאר, דבאמת גם לר"א לא ילפינן מקרא דשה אלא למעט שאין פודין בו פטר חמור, והיינו דאף שבכלאים בעלמא ס"ל לר"א שפודין בו פטר חמור, מ"מ בכלאים כהאי שהוא טמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא, גם ר"א מודה שאין פודין בו פטר חמור, כיון שהוא בא מכלאים שהאב הון מין טמא, ועל זה אמרינן דזהו דלא כרבי יהושע, דלרבי יהושע ששה כזה אסור אפילו באכילה, א"כ בודאי שאין פודין בו פטר חמור, ולא צריך לקרא דשה למעט שאין פודין בו פטר חמור.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה